

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Augustini Barbosae ... Collectanea doctorum tam
veterum, quam recentiorum, in ius pontificium universum**

In Qvo Qvintvs Decretalivm Libri continetvr

Barbosa, Agostinho

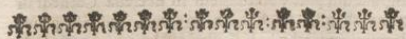
Lugduni, 1669

De Verborum significatione. Tit. XL.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95280](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95280)

Cum propter defectum atatis, &c.] Notatur ad hoc, quod mitius quis puniatur ob fragilitatem atatis, ut per Duen. regul. 259. Tiraquel. de penis temp. causa 7. Gomez tom. 3. var. c. 1. a. n. 62. Clar. §. fin. q. 60. n. 3. Cald. Pereira in l. si Curatorem, verbo, vel adversarij dolo, a. n. 50. Molin. de iustit. tom. 4. tract. 3. diff. 36. n. 6. Aloyf. Ricc. in collect. decis. p. 5. collect. 1845. & in praxi verum fori Ecclesiast. decis. 600. n. 1. in 1. edit.

In gloss. Etatis 1. ibi, doli capacibus. Notatur ad hoc, quod puer doli capax puniri potest, ut per Duen. reg. 259. vers. limita tertio.

De Verborum significatione.

TIT. XL.

UPER hanc rubr. scripserunt Zabarel. Ioan. Andr. Anan. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Petrus de Rauenna in compend. iuris Canon. Ioan. de Londris in breuiario sanctorum Canon. fol. 184. verso, Martin. Melnart. in epitome Decret. fol. 206. verso, Goffred. & Host. in sum. huius tit. Alex. Cassan. & Anast. Germon. in paratilis ad quinque libros. Decret. sub hoc titulo.

SUMMARIUM.

1. Nouale est ager nunc primum præcisus, &c. n. 2.

CAP. Innouare. I.

1. Nouale est ager nunc primum præcisus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Viu. in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 330. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 788. remissuè Ximen. in concord. p. 1. & 2. desumitur ex D. Hieron. super Ozeam, c. 10. & sunt verba glossæ interlineatis.
2. Hanc eandem concl. ex hoc text. desumunt Monet. de decimis, c. 4. q. 3. n. 50. ubi infert ad illam questionem, an & quando de noualibus solvenda sit decima, de quo suo loco dicemus, & quid sit nouale, vide latius ad cap. quod per nouale 2. infra hoc tit.

SUMMARIUM.

1. Patris appellatione venit auus.
2. Parentum appellatione ascendentes omnes utriusque sexus continentur.
3. Filiorum appellatione continentur nepotes, quando datur eadem ratio.
4. Indicia & coniectura faciunt plenam probationem in ambiguis statutorum.

CAP. Nam & Rex. II.

1. Patris nomine venit auus, & proauus in scriptura. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Viu. in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 330. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 788. remissuè Ximen. in concord. p. 1. & 2. desumitur ex D. Hieronymo

super Daniel. c. 5. & refertur ab Ant. August. collect. 3. Decret. lib. 5. tit. 36. c. 1.

Quod patris appellatione veniat avus paternus probatur ex iusta interpretatione 201. ubi gloss. verbo auus, & Rebuff. col. 2. in princip. pag. 636. ff. de verbor. signif. Boër. decis. 17. n. 7. Alcan. Clem. de patria potestat. effect. 1. n. 2. Surd. de aliment. tit. 6. q. 8. n. 16. Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 5. c. 9. 77. n. 4. quos refero ego ipse in tract. de appellat. verborum utriusque iuris signif. appellat. 190. n. 1. & 2. limito, ubicumque de alio agitur. Parentum verò appellatione proprio vocabulo continentur omnes utriusque sexus ascendentes vique ad tritaum, l. 4. §. parentes, ff. de in ius vocando, l. Iuriconsultus, §. parentes, ff. de gradibus, Sebast. Medic. reg. 2. num. 9. Flamin. Patil. de confident. benef. q. 2. n. 42. Ferret. in consir. Carbalon. gloss. 1. n. 430. Fular. de substit. q. 365. n. 5. plures quos refero ego ipse ubi supra appellat. 185. n. 1. Sic & eodem modo filiorum appellatione continentur nepotes, non ex propria significatione sermonis, sed ex interpretatione, Fular. de substitut. q. 119. n. 7. & 12. Rota in Romana, seu Prænestina fideicommissi de columna 2. May 1625. coram bona mem. Vbaldo, Menoch. conf. 197. a. n. 81. Menoch. conf. 328. n. 4. & de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 94. n. 1. ubi a. num. 3. cum seqq. refert coniecturas, ex quibus colligitur nepotes non contineri, quod etiam disputat Valasc. consil. 140. per totam, sic etiam ex vlu loquendi Sayr. in clau. Regia. lib. 3. c. 8. n. 6.

Notatur etiam text. ad hoc, quod in obscuris, & 4 ambiguis statutorum, vel cuiuslibet alterius Legalis dispositionis indicia, & coniectura faciunt plenam probationem, ut per Mascard. de probat. conclus. 1124. num. 18.

SUMMARIUM.

1. Natus non videtur qui confestim mortuus est, &c. num. 2.
3. Factum non dicitur quod non durat factum.
4. Factum non reputatur id, quod non habuit effectum.

CAP. Nam & ego. III.

VER, qui natus statim moritur, dicitur ac si non fuisset, & secundus vocatur vnigenitus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Viu. in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 331. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 788. remissuè Ximen. in concord. p. 2. desumitur ex D. Hieronymo in parabolis Prouerb. c. 4. & refertur ab Ant. August. collect. 1. Decret. lib. 5. tit. 36. cap. 2.

Collige ex text. natum non videri, qui confestim mortuus est, ut per Tiraq. in l. si vnquam, verbo suscepit, n. 167. & de iure primog. q. 3. n. 12. & de iudic. in rebus exiguis, vers. 83. Sanch. de Matr. lib. 3. diff. 18. num. 6.

Notatur ad hoc quod factum non dicitur, quod non durat factum, Hieronym. Portoles in tract. de consortibus & fideicommissis legali, c. 1. num. 25. Brunor. à Sole in locis commun. verbo factum, num. 16. Surd. de aliment. tit. 7. q. 10. n. 9. cum seqq. Olalch. conf. 5. num. 34. late Ioan. Baptista Costa de facti scient. & ignor. insf. 14. per tot. Gonzal. ad reg. 8. Cancellaria gloss. 63. n. 24. cum seqq. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 115. n. 334. & cap. 132. num. 27. cum seqq. Farinac. in praxi crimin. part. 4. conf. 90. num. 72. Menoch. conf. 334. num. 19. ubi intelligit, quando actus habet tractum successuum, refert

refero ego ipse *Axiom. 93. num. 14.* Et patet sunt non fieri vel ita fieri quod non duret factum, Anton. Monach. *Bozonien. decis. 40. punct. 7. n. 18.* Et factum non reputatur id, quod non habuit effectum, *Surd. cons. 436. num. 14.*

- 4 Intellige Axioma supradictum ut non vendicat sibi locum quando non staret per auctorem facti, quominus duret, quoniam etiam non factum haberetur pro facto cum non fiat per eum, qui facere debet quominus faciat, *Decian. cons. 72. n. 26. volum. 3.* Ioan. Bapt. Costa *d. inspect. 11 n. 9.* Bero *cons. 127. n. 17. vol. 2. all.* Veritas quod ista reg. non pertinet ad factum necessarium.

S V M M A R I V M.

- 1 *Diffio*, antequam, non semper implicat, & n. 2.

CAP. Quod dicitur. IV.

- 1 *Diffio*, antequam, non semper implicat. Colligitur ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anch. Panorm. Mari. Socin. Viu. in *ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 331.* Alagona in *compend. iuris Canon. pag. 788.* remissive Ximen. in *concord. p. 2.* desumitur ex D. Hieronymo *super Matth. c. 1.*
- 2 Collige ex text. dictionem, antequam, non semper implicare, ut refert Octavian. *Vulpe. de proposition. & adverb. seu coniunctionum significatione. in dict. antequam, pag. 11.* vbi ex hoc text. colligit dictiones negantes actum certo tempore non ponere implicatū actum alio tempore, & ideo saluari posse testem a pena falsi, qui dixerit, quod antequam Titius veniret ad prandium, filius percussit Sempronium, si probetur Titium eadie ad domum non venisse, refero ego ipse in *tract. de dictionib. usufreq. dict. 37.*

S V M M A R I V M.

- 1 *Primogenitus* dicitur ille, qui primò natus est, etiam si eum nullus frater sequatur, & n. 2.
- 3 *Regule* Cancellarie reservatio de dignitatibus maioribus, & principalibus locum habet ubi est tantum una dignitas.
- 4 *Diffio*, donec, quos effectus habeat, remissive.

CAP. Ioseph. V.

- 1 *Maria* peperit primogenitum, id est, vnigenitum quia in Scriptura, id quod primò nascitur, licet non sequatur secundum, dicitur primogenitum. Colligitur ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anch. Panorm. Mari. Socin. Viu. in *ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 331.* Alagona in *compend. iuris Canon. pag. 788.* remissive Ximen. in *concord. p. 1.* desumitur ex D. Hieron. *super Matth. c. 1.* & refertur ab Anton. August. *collect. 1. Decret. lib. 5. tit. 36. c. 4.*
- 2 Collige ex text. primogenitum dici illum, qui primò natus est, etiam si eum nullus frater sequatur, ut per Cosm. in *pragmaticis sanction. in procm. §. in qua quidem, verbo primogenitum, fol. mibi 17.* Tiraq. *de iure primogen. in prefat. n. 74. cum seqq. & q. 1. n. 3. cum seqq. & q. 3. in princ. & q. 34. n. 25.* Menoch. *cons. 97. n. 51. & cons. 328. n. 5.*
- 3 In gloss. *Mos*, in addit. ibi, prius enim non solum is intelligitur, qui ante aliquem est, sed etiam is ante quem

nullus est. Unde inferes ad illam questionem, an de servatio regule Cancellarie de dignitatibus maioribus, & principalibus locum habeat, ubi est tantum una dignitas, in qua pars affirmativa tenetur à Simoneta, & Mandol. quos contra Gomez, & Zerol. & sequitur Nicol. Garc. *de benef. part. 4. c. 1. num. 10.* vbi attestatur sic decidisse Rotam in una *Tortosa Archiepiscopatu 7. May 1574.* cuius principium quia ad materiam huius textus facit, refertur opus pretium duxi, & sequitur. Fuit conclusum per omnes dominos, quod regula tertia referentia ad dignitatem post Pontificalem in Ecclesia Cathedrali comprehendit Archiepiscopatum, qui est prima dignitas in Cathedrali Ecclesia Turritana, quia hoc verbum maiores, quod est computatum, et in natura præsupponat positum, l. vbi DD. si de verborum obligat. tamen ponitur etiam pro positum, gloss. in l. unic. verbo melius, vbi Decian. §. C. de eo, quod interest, *Parisi. cons. 115. n. 14. volum. 1.* etiam est in materia stricta, ut dicit Tiraq. *de iure primogen. quest. 72. num. 5.* sicut dicitur de rebus, quibus, proximis, supremis, & proximis, quæ hæc sunt locutiones, & præsupponant etiam positum, l. alie verborum, ff. hoc tit. tamen ponuntur etiam pro positum, & verificatur etiam si nullus præcedat, vel subsequatur, l. proximus, de verborum signific. l. 1. §. proximus, vbi cognati, ut late per Alciat. in d. l. proximus, vbi etiam subdit non servari de iure, quod semper requiritur positum, & inde infert ad primogenitum, quod dicitur, etiam si is solus sit filius, de quo etiam in Tiraq. in d. tract. de primogen. q. 1. n. 3. & c. Hæc autem decisio.

In gloss. *Donec*, de hac dictione, & quis sit effectus, ac de aliis similibus, quando, quovis, & quequo, vide Cosm. in *pragmaticis sanction. n. 10.* collat. §. quod si quis, verbo donec, pag. 112. *Cost. singul. 46. num. 2.* Cardin. Tulch. *tom. 2. lit. D. num. 2.* quos refero ego ipse de dictionibus usufreq. *dict. 93.*

S V M M A R I V M.

- 1 Verba sunt intelligenda non secundum quod sonant, sed secundum mentem proferentis, & n. 1.
- 3 Verba debent servare intentionem, non litteram verbi.
- 4 Verba pendunt à mente, non autem mens à verbis.

CAP. Intelligentia. VI.

Verba non sunt intelligenda ut sonant, sed secundum mentem intelligentis, seu secundum causam in quibus dicuntur, quia non res sermoni, sed sermo rei est subiectus. Colligitur ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anch. Panorm. Mari. Socin. Viu. in *ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 331.* Alagona in *compend. iuris Canon. pag. 789.* remissive Ximen. in *concord. p. 1.* & 2. desumitur ex D. Hilario *lib. 4. de Trinitate*, refertur ab Anton. August. *collect. Decretal. lib. 5. tit. 36. c. 5.*

Hanc eandem conclus. ex hoc text. desumit Nav. in *man. cap. 23. num. 38.* & ad cap. *humane aures 22. num. 10.* & 11. Cosm. in *pragmaticis sanction. tit. de elect. num. 10.* & 11. Tiraq. in l. §. iniquum, verbo in verbo mens, pag. 141. Tiraq. in l. §. iniquum, verbo in verbo mens, num. 48. C. de reuocandis donat. *Surd. cons. 147. num. 35.* Perez l. 2. pag. 471. tit. 1. lib. 7. *Ordinum num. 35.* Perez l. 3. gloss. 1. §. 1. tit. 1. lib. 7. *Ordinum num. 35.* Soula de *largit. muner. fund. 3. num. 19.* *Francisc. zales ad reg. 8. Cancellarias gloss. 48. num. 45.* *Francisc. Molin. de ritu nuptiarum lib. 3. quest. 83. num. 50.* & c.

De Verborum significatione, Tit. XL. 335

per me citato de *Axiom. iuris ususque sequent.* *Axiom. 22.2.*
n.1. Verba enim debent inferuire intentioni, non intentioni verbis. Tiraq. in *l. si unquam, verbo libertis*, a *n.47.* & de *retract. tit.1. §. 2. gloss. 1. n.34.* & *35.* Card. Mantica de *consect. ultim. voluntatum*, lib.3. tit.3. num.9.
 Brunor. a Sole in *locis commun. verbo verba*, n.20. Ego ipse d. *Axiom. 22.2. n.3.* Et verba pendent a mente, non autem mens a verbis, Menoch. *conf. 97. n.44.* Et verba se habent ut corpus, & superficies, ratio autem, ac mens ut spiritus, & anima, Gonzales *dict. gloss. 48. num. 56.*

CAP. Nihil obstat. VII.

Diuersitas narrandi rem non nocet si res est eadem ut in Evangelistis, qui eo ordine dixerunt, quo Deus voluit. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Colle& Zab. Io. Andr. Host. Butr. Anch. Panor. Mari. Socin. Viu. in *ration. lib.5. iuris Pontif. pag. 331.* Alagona in *compend. iuris Canon. pag. 789.* remissive Ximen. in *concord. p.2.* desumitur ex D. August. in *libris de consensu Evangelistarum*, refertur ab Ant. Aug. *collect. 1. Decret. lib.5. tit. 36. c.6.*

SUMMARIVM.

1. Sensum, non verba considerare debemus, & n.2.
3. Verborum a proprietate non recedatur ubique de mente dubitatur.
4. Verba in potiori significatione sunt accipienda.

CAP. Propterea. VIII. Gregor.

1. Epistolam interpretas debet reddere sensum sensui, non verbum verbo, ne amittatur sensus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Colle& Zab. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchor. Panor. Mari. Socin. Felin. Viu. in *ration. lib.5. iuris Pontif. pag. 332.* Alagona in *compend. iuris Canon. pag. 789.* remissive Ximen. in *concord. p.1.* & 2. desumitur ex D. Greg. *lib.1. epist. 28. registri*, refertur ab Ant. Aug. *collect. 1. Decret. lib.5. tit. 36. c.7.*
2. Vide quae dixi ad cap. intelligentia 6. *sup. hoc tit.*
3. Non verbum ex verbo, &c.] Vbiunque verum de mente dubitatur, & verborum proprietate non receditur, non aliter, in princip. 69. ff. de legatis 3. Cardos. in *praxi iudic. verbo verum*, n.8. Francisc. Molin. de *ritu nupt. lib.1. comp. 20. n.7.* Monet. de *distribut. quotidianis*, p.2. q. 11. n.100. & tunc in potiori significatione sunt accipienda, & secundum sensum grammaticalem, l.1. §. qui in perpetuum, ff. si ager veligal. Menoch. de *praesumpt. lib.3. praesumpt. 39. a num. 8.* Surd. *conf. 230. n.20.* Card. Tule. *lit. V. concl. 98.* & 101. cum aliis citatis in *bello de principiis vtriusque iuris*, lit. V. n.5.
4. p.2. q. 11. n.100. & tunc in potiori significatione sunt accipienda, & secundum sensum grammaticalem, l.1. §. qui in perpetuum, ff. si ager veligal. Menoch. de *praesumpt. lib.3. praesumpt. 39. a num. 8.* Surd. *conf. 230. n.20.* Card. Tule. *lit. V. concl. 98.* & 101. cum aliis citatis in *bello de principiis vtriusque iuris*, lit. V. n.5.

CAP. Quamvis. IX.

1. Praepositus quam proprie vocetur qui praest, tamen usus obtinuit ut Praepositus dicatur qui habet quandam enram Prioratus super alios. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Colle& Zab. Ioan. Andr. Host. Butr. Anch. Panor. Mari. Socin. Viu. in *ration. lib.5. iuris Pontif. pag. 332.* Alagona in *compend. iuris Canon. pag. 789.* remissive Ximen. in *concord. p.2.* desumitur ex D. Isidoro *lib.10. etymologiarum*, & refertur ab Ant. August. *collect. 1. Decret. lib.5. tit. 37. cap. 8.*

Refert hic text. quis proprie sit Praepositus, de quo vide Lancel. Conrad. in *templo omnium iudicum*, lib.2. cap. 10. per totum, Azor. *instit. moral. part. 2. lib.2. cap. 18.*

SUMMARIVM.

1. Compendium huius text. refertur.
2. Forus non reperitur in masculino genere quando significat locum iudicij.
3. Causa proprie dicitur ipsum ius deductum in iudicio.
4. Verbum negotiari, & negotiatoris, generalius est verbo mercari, seu mercatoris.
5. Iurgium dicitur quasi iuris guerrum.
6. Iudicio in omni res persona requiruntur, index, actor, & reus.
7. Serui non possunt esse testes.
8. Seruus testis esse potest ubi communi opinione reputatur pro libero, & in exceptis criminibus, vel ubi veritas aliter haberi non potest.
9. Femina testis esse non potest nisi in defectum probationis.
10. Mulieres admodum notabiles, inconstantes, & variabiles sunt.

CAP. Forus. X.

Forus est locus litium, dicitur a fando vel foraneo Rege, & constat causa, lege, iudicio. Causa est negotium, quod dum proponitur est causa, dum discutitur iudicium, dum finitur iustitia. In omni negotio requiruntur index, accusator, reus, tres testes in testibus consideratur conditio, id est, ut sit liber, non servus: natura, id est, ut sit vir, non femina: vita, id est, sit innocens, & integer actu. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Colle& Zab. Ioan. Andr. Host. Butr. Anch. Panor. Mari. Socin. Viu. in *ration. lib.5. iuris Pontif. pag. 332.* Alagona in *compend. iuris Canon. pag. 789.* remissive Casal. in *amort. & Ximen. in concord. p.1.* & 2. desumitur ex D. Isidoro *lib.10. etymologiarum*, c.5. & refertur ab Ant. August. *collect. 1. Decret. lib.5. tit. 36. c.10.*

De significatione nominum lis, causa, questio, controversia, differentia, discordia, quid importent, & an, & quando inter se differant, vide Marant. de *ordine iudic. in 5. part. princip. m.96. vers. quartus terminus est causa*, Sigism. Scac. in *tract. de iudic. causarum civil. crimin. &c. lib.2. c.2. q.3.* Seraphin. *decif. 737.* remissive Buccaron. de *different. inter iudicia civilia*, & crimin. *differ. 163.*

Forus.] Apud Latinos auctores. Thesantrum linguae latinae, & Calepinum non reperitur forus in masculino genere, quando significat locum iudicij, ut ex multis comprobo ego ipse in *meo Dictionario Lusitanico Latino*, pag. 867. quod Brachar. decimo octavo aetatis meae anno in lucem edidit, nostri etiam legum praeflores hoc ipsum aduertunt, text. hunc referentes, ut videre est apud Cottam in *memorab. verbo, forum*, Patlador. *rerum quotidianarum*, lib.2. cap. fin. p.2. §. 3. n.100. Non. Marcell. de *lingua latina in verbo forum*, Alciat. *diffun& lib.2. cap. 2.* Sigon. de *antiquo iure Italiae*, lib.3. c.15. Franc. Palet. in *sua historia fori Romani*, lib.1. c.1. & vide dicta ad rubr. de foro compet.

Causa est dum discutitur,] Notatur ad hoc, quod proprie dicitur causa ipsum ius deductum in iudicio, ut per Marant. de *ordine iudiciorum*, p.5. tit. & omnia stant durante instantia, num. 66. Et dicit Anton. Gallef. lib.1.

lib. 1. de exercit. perit. n. 58. in fine, quod vocabulum hoc causa est vt genus, cuius sunt species, finis, & forma, id est, ratio legis, & Sfort. Odd. de integ. restit. p. 1. q. 3. art. 13. n. 87. in fine, videtur velle quod nomen, seu vocabulum hoc causa, proprie & stricte ad civilem controuersiam referatur.

Que dum proponitur causa est, dum discutitur iudicium. Ergo causa à iudicio distinguitur cum illa dicatur antequam in iudicium deducatur, seu discutatur, & cum discutitur sit iudicium, dum definitur iustitia, quod est contra ea, quæ resoluimus ad rubr. de causa possess. & propr. verbo causa, in fine. Sed omittis variis antiquorum opinionibus, dum alij, vt est gloss. in l. causas, c. de transact. pro intellectu eiusdem text. dum causat, & lites tanquam aliquid diuersum ponit, arbitrantur causas dici post litem contestatam, litem verò ante contestationem, quam sequuntur Butr. & Bald. ibi. Alij verò vt Bart. & omnes communiter, teste Alciat. lib. 2. dispunct. c. 24. quem sequitur Azin. in praxi, §. 1. c. 1. ex n. 1. ex diametro contrarium scribunt, scilicet causas ante contestationem, postea verò dici lites; sed meritò improbant idem Alciat. & Azini. Facilius, & verius respondetur cum eisdem verum sensum Isidor. in presenti, esse quod iudicium proprie solum dicitur de negotio postquam coram iudice inter litigantes discutitur, est enim actus trium personarum, Iudicis, Actoris, & Rei, vt scribentes omnes adnotarunt in rubr. de iudic. Præcipue Rip. & Dec. & post eos Nau. à n. 15. ibi, Marant. de ordine iudic. p. 2. à princip. Petr. Gregor. syntagm. iur. lib. 47. cap. 3. Soar. de Pace in praxi. tom. 1. in preclud. annot. 3. lae Peregr. variar. lib. 2. n. 38. cum seqq. At verò causa generalius sumitur, & dicitur non solum postquam negotium in iudicio discutitur, vt in cap. cum olim, ibi, causa prædictis iudicibus, cap. vlt. causa, qua inter Patriarcham, &c. de causa possess. & propr. sed etiam ante, quia est materia, & origo ipsius iudicij secundum Alciat. dicto loco, Petr. Gregor. d. lib. 47. cap. 7. num. 2. Peregr. d. lib. 2. n. 44. & hanc esse Bart. & communem resolutionem concludit, & sequitur Padil. in d. l. causas, n. 7. sicut etiam litem non improprè dici tam post contestationem quam antea, bene comprobat Alciat. d. c. 24. & in l. lites 36 ff. de verb. signif. vbi sequitur Rebuff. tum ex eo text. vbi lites dicitur actio quæcumque quæ in rem competit, vel in personam, tum quia frustra diceretur lites contestata si ante contestationem nunquam lites esset, tum denique ex eleganti Cornelij Frontonis auctoritate, lites nascitur, pertinacia efficit controuersiam, seu magis iudicium, ita vt quod de causa scribit Isidor. in presenti, liti quoque quod sit materia negotij conueniat secundum Frontonem, neque discrepat lites etymologia quam in vers. lites, ponit idem Isidor. à contentione limitis, iuxta illud quod Virgil. refert.

Lites erat postus litem vt discerneret agri, Indèque litem & causam, & si nominibus sint distincta, re tamen ipsa, & effectus idem esse comprobat, & explicat Donel. in l. postquam liti, num. 5. C. de pactis.

4 Negotium autem in causis, &c.] Notatur ad hoc quod verbum negotiari, & negotiatoris, generalius est verbo mercari, seu mercatoris, vt per Stracham de mercat. p. 1. n. 5.

5 Iurgium dicitur quasi iuris garrum.] Vide Cosm. in pragmaticis sanctionum, tit. de collat. §. cui rei, verbo iurgia, fol. 169. verso.

6 In omni quoque negotio, &c.] Notatur ad hoc quod in omni iudicio tres personæ requiruntur, iudex, actor, & reus, vt per Ordinationem Regiam Lusita-

norum, lib. 3. tit. 20. in princ. Petet ad rubr. tit. 3. gloss. versic. quæro, & versic. contra definitionem l. 1. de p. pag. 439. & ad rubr. tit. 11. gloss. 1. vers. queritur anno. pag. 669. eod. lib. 3. Soar. de Pace d. praxi in praxi. tom. 1. n. 29. Cardol. in praxi iudicium, verbo iudicium, num. 1. Mendez à Castro in praxi Lusitana, lib. 1. c. 1. n. 1. & domie. Miranda de ordine iudicario, quest. 1. c. 1. conclus. 3. & art. 2. Camill. Botrell. de compromissis, gloss. 1. n. 54. & in summa omnium dec. tit. 2. de iur. ciu. n. 10. Cæsar. Argel. de contradictione legitima, num. 28. Buccaron. de different. inter iudicia ciuile & crimin. different. 164. num. 1. vbi num. 2. subdit hoc procedere in ciuilibus, seu quoad iudicia ciuilia, non autem in criminalibus, in quibus iudicia quælibet ex duobus tantum, videlicet, iudice, & reo consti-

tuuntur. Non seruum.] Notatur ad hoc quod serui non possunt esse testes, Ordinatio Regia Lusitanorum lib. 1. tit. 5. §. 3. apud Castellanos lib. 1. p. 167. vide Nep. de Monte Albano de testibus, n. 70. Nau. 2. Faminae praxi crim. §. 55. à n. 165. Malcard. de probat. conu. 135. à n. 14. vbi n. 43. de libero. Limita primo non procedere in eo seruo, qui communi opinione reputatur pro libero, vide Campeg. de testibus, n. 11. & Malcard. d. concl. 1358. n. 17. Farin. d. §. 55. num. 1. Limita secundo vbi veritas haberi non potest, vide Malcard. d. concl. 1358. n. 18. Farin. d. §. 55. n. 17. Limita tertio in exceptis criminibus, vide Nell. de testibus, c. 3. vers. nisi in criminibus exceptis, Malcard. d. concl. 1358. n. 17. Farin. d. §. 55. n. 17. vbi n. 175. etiam limita in eo, qui actu est liber, & potentia seruus, & n. 17. in seruo facto libero, qui potest testificari de his quæ antea vidit de seruitute.

Non femina.] Notatur ad hoc quod feminae esse non possunt, quod gloss. hic intelligit in criminali causa, de quo vide Clat. in §. fin. quest. 24. num. 27. Morl in empirio iuris, p. 1. tit. 1. num. 78. Amel. Rot. in praxi. cap. 9. num. 27. Soar. recept. sentent. lib. 1. num. 143. Malcard. de probat. conu. 135. num. 1. conclus. 1358. num. 30. Bonacol. commun. crimin. verbo mulier, fol. 117. & p. 2. eod. verbo, fol. 12. Menoch. de praxi lib. 6. pref. 37. à n. 46. Martin. Delt. de iur. magis lib. 5. q. 12. pag. mibi 452. Farin. in praxi crim. q. 59. à princ. & conf. 36. n. 14. & 16. Rebuff. de reprobat. testium, num. 354. Potest tamen in defectu probationis admitti, Alex. Trenacing. var. lib. 2. tit. de testib. resoluta num. 3.

Nam varium, &c.] Notatur ad hoc quod mulieres admodum mutabiles, & inconstantes, & variabiles sunt, earumque consilium inualidum, fragile, & infirmum est, vt per Tirag. l. 1. conu. p. 1. gloss. 1. cum seqq. & l. 9. gloss. 1. p. 9. num. 129. cum seqq. Perit. rubr. tit. 4. gloss. 1. pag. 110. lib. 1. Ordinum & l. 1. gloss. pag. 86. tit. 2. lib. 5. Menoch. de praxi lib. 6. pref. 37. à n. 46. Azened. l. 7. n. 20. tit. 9. lib. 3. noua recap. Martin. Delt. disquisit. magic. lib. 5. q. 13. pag. 433.

CAP. Pactum. XI.

Pactum dicitur inter partes ex pace compositionis, scriptura legibus, & moribus comprobata. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Ianoc. Collect. Zuber. Ioan. Andr. Host. Butr. Anch. Panorm. Mari. Socin. Viti. in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 333. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 789. remittit Ximen. in conu. p. 2. desumit ex D. Isidoro etymologiarum lib. 1. c. 2. & refertur ab Ant. August. collect. 1. Decret. lib. 5. tit. 36. c. 11.

De Verborum significatione, Tit. XL. 337

2. Pactum quid sit, & unde dicatur, latè Mendoc. in *diff. suis*, lib. 1. c. 4. n. 5. & 60.
3. Ex pace.] Notatur ad hoc quòd dictio, ex, denotat causam proximam, vt per Tiraq. in *tratt. cessante causa*, lib. 2. c. 20. n. 29. & plures quos refero de dict. *vsus dict.* 115. n. 1.

CAP. Ius dictum. XII.

1. Ius dictum est à iure, & id iure possidet, quod iuste, quod bene, malè autem possidet, quod quis vel suis malè vitur, vel aliena præsunt. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Mari. Socin. Viu. in *ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 333*. Alagona in *compend. iuris Canon. pag. 789*. remissuè Ximen. in *concord. p. 2.* desumitur ex D. Ildoro *etymologiar. lib. 5. c. 2*. refertur ab Anton. August. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 36. cap. 12.*
2. Iure possidet quod iuste, &c.] Nam iuste possidet, qui auctoritate iudicis possidet, l. iuste possidet 1. ff. de *acquir. possess. l. in l. clam possidere, §. qui ad mundiciat, n. 2. ff. eod. & in l. si quis id, quod, n. 3. ff. de iurisd. omnium iud. Tiraq. l. 9. *commub. in princ. & iuste dicitur, & bene fieri, quod auctoritate legis sit, Richard. in rubr. Infr. de inoffic. testam. n. 9.* Marc. Anton. Genuens. in *pract. Eccles. q. 46. n. 4.* Ego ipse de *Axiomatibus vsusfreq. Axiom. 136. n. 12.**

S V M M A R I V M.

1. Oblationis nomine continetur quicquid fidelis offert Ecclesie, & à secularibus possideri non debet.
2. Decima in bonis Ecclesie numerantur.
3. Decima, oblationes, & primitiæ differunt.

CAP. Causa. XIII. Pasch.

1. Oblationes, primitiæ, & decimæ non possunt dari iudici seculari, & qui sic accipit, est raptor, & sacrilegus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Viu. in *ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 333*. Alagona in *compend. iuris Canon. pag. 789*. remissuè Ximen. in *concord. p. 2.* refertur ab Ant. August. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 36. c. 13.*
2. Præcipue numerantur, &c.] Notatur ad hoc, quòd decimæ in bonis Ecclesie numerantur, vt per Rebuff. in *tratt. de decimis, q. 9. n. 9.*
3. Oblationes verò dicimus, &c.] Notatur ad hoc, quòd oblationum appellatione continetur quicquid fidelis offert Ecclesie, vt per Oldrat. *conf. 283. in fin.* Ildor. Moscon. de *maiest. milit. Ecclesie*, lib. 1. p. 3. c. 3. pag. 445. Card. Tusch. *tom. 5. lit. O. concl. 11. n. 1.* quos refero ego ipse de *appellatiua verborum vtriusque iuris signific. appellat. 172. ex n. 1.*
Hæc tria, scilicet decimæ, oblationes, & primitiæ differunt, quia decimæ sunt quota pars frugum, & aliorum licitè acquiritorum debita ex præcepto Ecclesie ministris. Oblationes autem quicquid Deo, vel Ecclesie, eiusve ministris voluntariè exhibetur, regulariter loquendo, at verò primitiæ sunt solum primæ quæ nascuntur fruges, seu prima frugum pars, vide Rebuff. d. *tratt. de decim. p. 1. n. 17. cum seqq.* Tyndar. *eod. tract. à n. 84.* & alios plures quos refert Monet. *eod. tract. c. 2. n. 9.*
4. Cætera, quæ hic desiderari possunt, vide ad cap. Barbof. *Collect. Tom. I 11.*

ex *transmissa*, *supr. de decimis*, & plura de oblationibus dixi de officio Episcopi, p. 3. alleg. 80. ex n. 11.

S V M M A R I V M.

1. Sacerdos solus potest Sacramentum Extrema-Vnctionis infirmo conferre.
2. Extrema-Vnctionis minister proprius est Sacerdos.
3. Declaratur auctoritas Iacob. 5. Inducat Presbyteros, &c.
4. Annus bissextus ideo appellatur, quia intercalatur vnus dies, & bis dicimus 6. Kalend. Martij.
5. Annus bissextus si sit in tempore retractus biduo pro vno die censendus est.
6. Vnctionis Extrema Sacramentum urgente necessitate licite potest à pluribus Sacerdotibus conferri.
7. Dies duo in mense bissextili pro vno cedunt in fauorabilibus, secus in odiosis.

CAP. Quæsiuit. XIV.

Alex. III.

Sacerdos vno præsentè Clerico, & etiam solus potest vngere infirmum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Mari. Socin. Viu. in *ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 334*. Alagona in *compend. iuris Canon. pag. 790*. remissuè Casal. in *amot. & Ximen. in concord. p. 2.* refertur ab Anton. August. *collect. 1. Decret. lib. 5. tit. 36. c. 9.* & est post Concil. Lateran. sub Alex. III. p. 50. c. 21.

Quod Sacerdos, &c.] Nam proprius minister Sacramenti Extrema-Vnctionis est Sacerdos, quod nouè definit Concil. Trid. *sess. 14. c. 3. de Extrema-Vnctione*, & referunt Henric. in *summ. lib. 3. c. 13. §. 2.* Petr. de Ledesma in *summ. p. 1. tract. de Sacramento Extrema-Vnctionis, c. 5. Prax. Episc. p. 1. verbo Extrema-Vnctio, §. 2.* Sayr. de *Sacram. in genere, lib. 2. c. 2. q. 3. art. 2. vers. de Sacram. in med. Fr. Emman. quest. Regul. tom. 3. q. 79. art. 1.* Valer. Reginald. in *praxi fori penit. lib. 28. an. 60.* Egid. de *Sacram. tom. 2. diff. 19. an. 17.* Soar. de *Sacram. diff. 33. sect. 1. num. 5.* Bonac. etiam de *Sacram. diff. 7. quest. vnic. puncto 4. n. 1. cum seqq.* qui obseruat non quemlibet Sacerdotem posse licitè administrare hoc Sacramentum, nisi habeat iurisdictionem, & ab Ecclesia non impediatur, ac propterea grauiter peccare administrando hoc Sacramentum, illum, qui non est proprius Sacerdos, vel Parochus, aut qui facultatem non habet à proprio Parocho.

Et etiam solus.] Non obstat locus Iacobi 5. Inducat Presbyteros, &c. quia sensus est, inducat Presbyteros, id est, aliquem ex Presbyteris, & vsus Ecclesie indicat, & patet à simili ex illo *Matth. 27.* vbi dicitur latrones improperasse Christo, id est, vnum ex latronibus, constat enim tantummodo duos latrones cum Christo fuisse crucifixos, & vnum tantum improperasse, vt patet *Lucæ 23.* vide Valer. Reginald. d. lib. 38. num. 62. Nald. verbo *Extrema-Vnctio*, num. 6. Francisc. Petigian. *diff. 23. quest. vnic. art. 3. vers. quoad c. 3.* & alios apud Bonac. d. *puncto 4. n. 7. versic. neque obstat.*

§. Festum.

In anno bissextili fernari debet loci consuetudo circa idem S. Matthei festandum. Colligunt Doctores in *princ. text. citati.*

ff ff

4 *Ve nec pro bissexto, &c.*] Notatur ad hoc, quod idem appellatur annus bissextus, quia intercalatur unus dies, & bis dicimus 6. Kalendas Martij, ut probat text. in l. 3. §. *minorem*, ff. de minor. & ibi gloss. verbo *intercalatur*, id est, de medio tollatur posterior dies Kalendarum, de quo Budæ. in poster. annotat. ad Pandectas, pag. 258. Et in anno bissexto secundum ius duo dies debent pro vno reputari, & sic quoad annum probationis debent etiam computari pro vno, nam annus probationis non debet esse annus solaris, & naturalis, qui necessarii continet 365. dies, & sex horas, sed debet esse annus civilis, & politicus, cuius dies est 24. horarum, ita Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 4. q. 1. §. art. 5.*

5 *Nec pro quolibet alio, &c.*] Notatur ad hoc, quod si bissextus sit in tempore retractus, biduum pro vno die censendum est, ut per Tiraq. de retract. lig. 5. 1. gloss. 10. n. 122.

6 In gloss. *Etiam solus* 1. ibi, hoc intelligi in necessitate, &c. Notatur ad hoc, quod urgente necessitate Sacramentum quodammodo licet potest a pluribus Sacerdotibus conferri, ut per Bonacin. d. punct. 4. num. 7. ubi intelligit, modò unusquisque vngat independentem ab alio.

7 In gloss. *Qui duo*. Notatur ad hoc, quod in mense bissextili duo dies pro vno cedunt, secus in odiosis, ut per Sanch. de Matrim. lib. 2. disp. 24. n. 18.

S V M M A R I V M.

- 1 Sententia diffinitiva ferri potest per verbum statuto, & n. 2.
- 3 Dispositio extenditur ad id, quod concedens intendit quodammodo constare de concedentis intentione.

CAP. In his. XV. Cælest. III.

1 Verbum, statuto, & verbum, precipio, significant sententiam diffinitivam, quia intentio, & non verba sunt consideranda. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabari. Bellam. Ioan. Andr. Hoff. Buttr. Anchar. Panorm. Mari. Socin. Vin. in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 335. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 790. remissive Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Ant. August. collect. 3. Decret. lib. 5. tit. 23. cap. unic.

2 Collige ex text. per verbum statuto, posse diffinitivam sententiam ferri, ut per Colm. in pragmat. sanct. tit. de elect. cap. sicut, §. quibus hoc verbo statuit, pag. 77. metisum de diction. usufreq. diction. 384. n. 2.

3 Cum non intentio, &c.] Notatur ad hoc, quod quoties constat de concedentis intentione, dispositio extenditur ad id, quod concedens intendit, ut per Sanch. de Matrim. lib. 8. disp. 1. n. 11.

S V M M A R I V M.

- 1 Beneficium Principis latissime interpretari debet.
- 2 Dicitio, sicut, denotat omnimodam similitudinem.
- 3 Beneficia Principum sunt latissime interpretanda.
- 4 Distributiones non debentur interessentibus, si statutum, aut consuetudo Ecclesie, vel privilegium contrarium operetur.

CAP. Olim. XVI. Innoc. III.

1 Beneficium Principis latissime est interpretandum, v. g. si dicit, provideas huic, sicut vni ex residentibus, intelligitur etiam si non resideat. Colligunt ex

Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabari. Ioan. Andr. Bellam. Hoff. Buttr. Anchar. Panorm. Mari. Soc. Vin. in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 790. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 335. remissive Calal. in concord. & Ximen. in concord. part. 1. & 2. refertur ab Ant. August. collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. de repositio cap. 6.

Sicut vni.] Hec dicitio, sicut, denotat omnimodam similitudinem, ut per Tiraq. de interpret. q. 4. n. 1. Brunor. a Sole in locis communib. verbo dicitio, n. 1. Card. Tusch. tom. 2. lit. D. conclus. 374. n. 1. de quo quos refero ego ipse de dictionib. & claus. dicit. 1. n. 1.

Cum beneficia Principum sint interpretanda latissime. Vide Tiraq. de nobilit. c. 27. n. 59. Coram in memor. verbo privilegia, pag. 704. Burg. de Pace conf. 1. 5. n. 1. Menoch. de presump. lib. 3. pres. 103. num. 31. Sanch. de Matrim. lib. 8. disp. 1. num. 4. Valdeconful. 38. num. 1. Cardos. in pract. iudicium, verbo beneficium, n. 67. Montes de distribution. quotidianis, p. 2. quæst. 1. num. 6. & 7. & plures per me citatos de Anim. uni vltim. Axiom. 36. n. 1. Si tamen detur tertij personæ beneficium Principum stricte recipiunt interpretari ex resolutis per Pinel. in l. 2. C. de rescriptis causa p. 1. c. 2. in princ. & n. 8. Molin. de primog. lib. 1. cap. 2. n. 24. Brunor. a Sole in locis communib. verbo privilegium, num. 15. Cald. Pereira de nominat. employ. q. 1. n. 56.

Quod prabendam, &c.] Notatur ad hoc, quod distributiones non debentur presentibus, sine residentibus in Ecclesia, si consuetudo, aut statum Ecclesie, vel privilegium contrarium operetur, ut per Cui. a pragmat. sanct. p. 2. verbo distribuit. fol. 134. & vide ad cap. porro, n. 13. in fine de privilegia.

Notari passim solet text. hic ad hoc, quod Canonicus, vel beneficiarius abeant ex causa studij ab omnibus quotidianis distributionibus, ubi in eis tamen consistit prabendam, & nulli alij sunt fructus grati, ut per gloss. pen. in cap. 1. de clericis non res. lib. 6. gloss. cap. licet, 32. de prabend. ubi Abb. & alij commentantur Rebuff. de privileg. scholar. privileg. 1. num. 12. Horat. Luc. eodem tract. privileg. 98. vlt. primi vltim. Axiom. confil. 135. num. 24. Paris. confil. 12. a num. 7. lib. 4. Decret. de privileg. Iurisconsult. part. 1. privileg. 1. num. 8. Licet enim hæc sententia vera sit ex aliis fundamentis, de quibus per citatos, & ex nonnullis Illustriss. Cardin. S. Concil. Trident. declarationibus, tamen non probatur in hoc text. qui non agit de privilegio, quod beneficij fructus concedebantur abeant, sed de honoris ad beneficium Ecclesiasticum, & de mandato Pontificis, qui magistro iam Canonico in Ecclesia in qua non erant prabendæ distinctæ, aut receptæ, ut bene advertunt d. gloss. pen. & fecit omnes citati, mandaverat conferri prabendam de communibus proventibus eiusdem Ecclesie, perinde ac illas habeant alij Canonici infirmes, quod si hi conferre nollent, ad mandati executionem deponente executorem, cui Decretalis hæc dirigatur, quia verò Canonici non bene interpretantur mandatum concedentes per illud magistro non debet ex quo victu, & vestitu consistebant, de quibus Papa ipse tum non egerat in mandato, respondet etiam hoc debet sicut vni ex aliis infirmis Canonici, cum Principum beneficia latissime sint interpretanda, sic sane nec text. dicit Magistrum abeant fructus aliquos percepturum, nec vllum est verbum de privilegio ea in te. concessio, imò fere omnia, quæ sunt in text. agunt de mandato ad collationem ad prabendam, quod cum non emanaret contra ius commune, non privilegium, sed beneficium Principis est, & latissimum.

latissimam recipit interpretationem. Quod si obiciatur mandatum, & literas huiusmodi ad Ecclesiasticum beneficium, quantumvis beneficium Principis dicantur, tanquam odiosas ob ambitionem fuisse restringendas in cap. *quamvis* 4. in princ. de prebend. lib. 6. Vel potest hic text. intelligi de mandato circa prebendam conferendam ei, qui iam erat in Canonium receptus, in qua specie odium, & ambitio cessare videntur; quia viget maximè æquitatis ratio, ex opposito sequitur absurdum, ut aperte probat cap. *relatum* 9. in fine, & cap. *dilectus* 19. vers. *quia verè, de preb.* Vnde iuxta prædictum intellectum non probat text. ille Canonico, vel beneficiario absenti ex causa studij deberi quotidianas distributiones, ubi in eis tantum consistit præbenda, & nulli sunt fructus grossi.

In gloss. *Manualia*, ibi forte, *quæ dantur singulis diebus*, &c. De intellectu huius glossæ, & resolutione illius quæritur, an absenti in servitio Papæ, vel Episcopi quotidianas lucratur distributiones, vide Monet. de distrib. quotid. p. 2. q. 9. n. 14.

S Y M M A R I U M.

1. Interdictum generale dicitur quod fertur non solum in provinciam, sed etiam in villam, vel castrum.
2. Interdictum generale locale dicitur, quod sub nomine collectivo vniuersitatis plurimum locorum profertur.
3. Interdictum speciale locale est quando aliquis particularis locus interdicitur.
4. Interdictum vniuersitatis parochie ciuitatis an sit particulare ostenditur.
5. Portugallia Regno an tempore interdicti generalis concedatur diuinorum celebratio, ianuis clausis, ostenditur.

CAP. Cùm partibus, XVII.

Interdictum generale dicitur non solum cum Regnum, vel tota provincia interdicitur, sed etiam cum villa, vel castrum, quæ etiam vocantur terræ, & privilegiati eodem modo se habeant in iis, sicut in Regnis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabari. Ioan. Andr. Host. Butr. Anch. Panorm. Mari. Socin. Vin. in ration. lib. 5. inuis. Pontif. pag. 335. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 709. remissive Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Ant. August. collect. 3. Decret. lib. 5. tit. 2. c. 1.

Collige ex text. generale dici interdictum locale, quod sub nomine collectivo vniuersitatis plurimum locorum profertur, ita ut plura loca sub se contineat, quæ scilicet ibi sunt, vel esse possunt, veluti quando interdicitur Regnum, Prouincia, Ciuitas, Villa, seu Castrum, ut per Conar. in c. alma mater, p. 2. §. 1. num. 9. Naar. in man. c. 2. 7. num. 166. Vgol. de censur. tab. 5. in princ. Henric. in summa lib. 13. c. 1. §. 3. Tolet. in summa lib. 1. c. 51. num. 5. Monet. de distribut. quotid. p. 2. q. 16. n. 12. Auil. de cens. p. 5. disp. 1. dub. 1. concl. 2. Soar. tom. 5. disp. 32. sect. 2. n. 4. Ludovic. Mirand. in manuali Prelatorum, tom. 2. q. 37. art. 2. concl. 1. Bonac. de censur. disp. 5. punct. 1. n. 5. pariter resoluunt speciale, seu particulare interdictum locale esse, quando aliquis particularis locus, veluti Ecclesia D. Petri, interdicitur, ut si plures Ecclesiæ particulares Ciuitatis non nomine collectivo interdiciantur. Vnde inferitur merito recentiores reprehendere Felin. in cap. sanè, n. 3. de officio delegati, quem sequitur Conar. d. §. 1. num. 9. qui voluerunt dictum interdictum vniuersitatis Parochie ciuitatis, in qua Barbof. Collect. Tom. III.

plures sunt, particulare esse, & idè pro debito pœnuario sine auctoritate Romani Pontificis relaxari posse contra reg. text. in Extrauag. prouide, de sentent. excomm. inter communes, quæ prohibet interdictum locale generale ferri pro debito pœnuario, secundum communem intellectum, ut per Nau. d. c. 2. 7. num. 168. Duen. reg. 2. 5. 3. Soar. disp. 36. sect. 3. n. 8. & solum contradicere Conar. dum putat procedere etiam in interdicto locali particulari, testatur Sayr. lib. 5. c. 1. 1. n. 17. sed Conar. sequitur Henric. d. lib. 13. c. 50. §. 3. Contra eos non obstat, quod Parochia nomen est collectivum iurium locorum, continet enim locum sacrum, & in utroque diuina fieri prohibet, eius interdictum, ut melius considerat Naar. ubi proxime, Vgolin. d. c. 6. in princ. Henric. c. 51. §. 3. post alios Sayr. c. 2. n. 9. & latè Soar. disp. 32. sect. 2. n. 5. Benè aduertens sine dubio hanc posteriorem sententiam veram esse si parochia sumatur pro toto ipsius ambitu, quamvis prior vera sit, si nomine parochie solum ipsius templum intelligatur. Ad argumentum verò quod vna parochia ciuitatis non sit vnum tantum, sed pars illius, vnde videtur interdictum particulare; respondetur, quod ad hoc, ut interdictum generale locale dicatur, non requiritur, quod ciuitas tota interdiciatur, sed sufficit quod totus ambitus alicuius loci interdiciatur, siue magnus sit, siue parvus, ita ut in nulla eiusdem parte licitum sit celebrare, siue consecrata sit, siue prophana, quod in parochia reperitur, ut diximus. Vnde per contrarium particulare erit interdictum, licet omnes Ecclesiæ ciuitatis interdiciantur, quia non subiicitur interdictio totus ambitus loci, in quo Ecclesiæ sunt, & extra Ecclesias sacra fieri, vel eis interesse licitum esse, vel priuato Oratorio, vel Altari portatili, licet aliàs, ut post Nau. Couar. Vgolin. Henric. & plures alios optimè explicat Sayr. d. c. 2. n. 13. Auil. d. concl. 2. vers. sequitur 2. ex illa ratione aduertentes sequi idem esse resoluendum, licet interdiciantur omnes Ecclesiæ regni, vel mundi, valdeque adnotandum adnotant ad plures effectus, tam d. Extrauag. prouide, quam d. c. alma, quàm etiam privilegiorum ad interessendum Sacris tempore generalis interdicti, iuxta text. in presenti.

Illud valde notabile est privilegium, quod recenser Card. Tusch. tom. 4. lit. I. concl. 278. num. 6. ut in nostro Regno Portugallie concessa sit diuinorum celebratio tempore interdicti generalis ianuis clausis, &c. putans id expressè probari in hoc text. argum. sumpto ex superscriptione ibi Colubrien. & aliis Episcopis in Regno Portugallie constitutis, iuncto princ. text. in partibus vestris, cum aliis, quæ sequuntur, sed salua pace tanti viri, text. in presenti, minimè hoc probat, nam in Portugallia partibus sæpè diuersa loca interdicto supponi aperte narrat, minimè, verò, quod pro toto regno concessum sit, ut tempore interdicti generalis celebrentur diuina; imo contrarium manifestè supponit, dum significat hanc gratiam aliquibus specialiter fieri in eisdem partibus, illis verbis, cum illi, qui ab Ecclesia Romana decorati privilegio meruerunt, &c. non est ergo privilegium generale pro regno, sed singulare pro personis, quæ eo decorati à Sede Apost. meruerunt.

S Y M M A R I U M.

1. Papa quando concedit, ut Episcopus possit dispenare de rebus clericorum decedentium ab intestato, intelligitur etiam, & canonicorum.
2. Canonici etiam Regulares veniunt appellatione clericorum in lata significatione.

CAP. Cùm tibi. XVIII.

- 1 **P**apa quando concedit ut Episcopus possit dispo-
nere de rebus clericorum decedentium ab intesta-
to, intelligitur etiam & Canonicorum. Colligunt ex
Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr.
Host. Butr. Anchar. Panorm. Mari. Socin. Viu. in ration.
lib. 5. iuris Pontif. pag. 336. Alagona in compend. iuris
Canon. pag. 790. remissive Ximen. in concord. p. 1. & 2.
refertur ab Ant. Aug. collect. 1. Decret. lib. 5. tit. 23. c. 2.
est pars supra e. cum tibi, de testam.
- 2 Collige ex text. clericorum appellatione Canonico-
cos venire, ut per Abb. hic n. 1. & 3. Felin. in cap. non
dubium, n. 1. de sententia excommunic. Bero. conf. 3. n. 29.
& seqq. volum. 3. Aloy. Ricc. in praxi aurea resol. 192.
n. 1. Burlat. conf. 287. n. 6. volum. 3. Azor. in summa moral. p. 2.
lib. 3. c. 11. q. 1. Bellet. disquisit. cleric. p. 1. tit. de disci-
plina cleric. §. 2. n. 4. vbi n. 28. per text. in cap. sedes de
rescript. limitat in materia stricta, ego igitur appellat. 61.
n. 3. Quod autem Canonici Regulares D. Augustini
veniant appellatione clericorum, tenent D. Thom. 2. 2.
q. 189. art. 4. respons. ad 2. argum. Port. conf. 164. n. 23.
88. & 93.

S V M M A R I V M.

- 1 Iurans obedire Præbato, & Ecclesia, non clero dice-
cesano, sed Capitulo Cathedralis Ecclesia obe-
dire tenetur.
- 2 Curatus quilibet iurat Episcopo, quod erit illi, suis
successoribus, & sanctæ Sedi Apostolicæ, fidelis
& obediens.
- 3 Cathedralis Ecclesia in odiosis non venit appellatione
Ecclesiarum ciuitatis.
- 4 Mandatum de providendo habent in aliqua Eccle-
siarum ciuitatis, vel diocesis, non poterit promi-
dere in Cathedrali.
- 5 Dispensatus à Papa ad beneficia obtinenda non po-
test habere canonicatum in Cathedrali.
- 6 Ecclesia varias habet significaciones.

CAP. Cùm Clerici. XIX.

- 1 **I**rans esse fidelis, & obediens Episcopo, & clero
totius diocesis, sed Capituli Cathedralis Ecclesiæ,
principaliter verò obligatur Episcopo tanquam capiti.
Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar.
Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Mari. Socin. Viu.
in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 336. Alagona in compend.
iuris Canon. pag. 791. remissive Casal. in annot. &
Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Anton. August.
collect. 3. Decret. lib. 5. tit. 23. c. 3.
- 2 Iuramentum præstant, &c.] Notatur ad hoc quod
quilibet Curatus iurat Episcopo, quod erit illi, & suis
successoribus fidelis, & obediens, & sanctæ Sedi Apo-
stolicæ, ut per Rebuff. in praxi beneficiar. tit. requisita
in literis collat. n. 2.
- 3 Ecclesia Cathedralis, &c.] Notatur ad hoc quod
appellatione Ecclesiarum Ciuitatis, aut diocesis sim-
plicitate non includitur Ecclesia Cathedralis, & e con-
tra in odiosis, & materia stricta, Felin. in cap. in nostra,
corol. 39. n. 40. de rescript. Oldrad. conf. 183. Couarr. in
cap. alma mater p. 2. §. 1. num. 4. in fine. Ego ipse in tract.
de appellat. in verb. viriusque iuris signific. appell. 85.
num. 3. in fauorabilibus verò appellatione Ecclesiæ ve-

nit Cathedralis, ut dixi ibid. num. 7. sic etiam quædam
dispositio est fauorabilis appellatione quorundamque
beneficiorum, venit Cathedralis, Rota dec. 39.
n. 1. lib. 3. p. 3. diuers. Verum habens mandatum de pro-
uidendo in aliqua Ecclesiarum ciuitatis, & diocesis,
non poterit providere in Ecclesia Cathedrali, quia
cum propter ipsius honorem, & præminentiam se-
qualificata, sub generalitate beneficiorum non in-
cluduntur beneficia consistentia in Ecclesia Cathed-
rali, Rota dec. 8. de concess. præbende in mon. & dec. 1.
& 35. eod. tit. in antiquis, Gomez de expell. n. 9. in fine.
& n. 95. Quemadmodum dispensatus à Papa ad bene-
ficia obtinenda non potest habere Canonicatum in
Cathedrali, nisi aliud exprimat, cap. quædam de
præbend. in 6. Rebuff. in praxi beneficiar. de dispensat. ci-
uitatis, vers. in Cathedralibus. Illud etiam aduertere opor-
tet, quod si ad petitionem rogantis Pontifex con-
cedat beneficium quod vacaret in Cathedrali, non in-
cluditur præbenda canonicalis, Archid. in calenari-
nes 12. q. 2. Abb. in cap. postulat. de rescript. & ibi Felin.
n. 4. & in c. in nostra corol. 39. de rescript. Causa de be-
nefic. p. 5. c. 5. n. 4. Nicol. Garc. de benef. p. 1. c. 6. n. 11.
Quamvis in literis fiat specialis mentio de Cathedrali,
Staphil. de literis gratie, tit. de modo & forma impetr.
§. circa 3. n. 6. Flamin. Patil. de resignat. benef. lib. 1.
q. 2. n. 25.

In gloss. Ecclesiæ, ibi, hoc nomen Ecclesiæ varias habet
significationes, &c. De hoc vide quæ dixi ad rubr. de
Ecclesiæ, adificand.

S V M M A R I V M.

- 1 Censura Ecclesiastica appellatione comprehendit
excommunicatio, suspensio, & interdictum.
num. 2.
- 2 Interdictum est censura Ecclesiastica prohibens
quorundam divinum, & Ecclesiasticum
ritum, quæ talia sunt.
- 3 Interdictum, & cessatio à divinis differunt.
- 4 Suspensio est censura Ecclesiastica qua alicui clericus,
ad aliquod tempus determinatum, vel perpetuum ob
culpam à superiore prohibetur in Ordini exerci-
tium in totum, vel in partem.
- 5 Excommunicatio quid sit, ostenditur.

CAP. Quærenti. XX.

Censuræ mentio quando fit in literis Apostolicis
ligitur excommunicatio, suspensio, interdictum.
Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Li-
barell. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Mari.
Socin. Viuian. in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 336.
Alagona in compend. iuris Canon. pag. 761. remissive
Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Anton. August.
collect. 3. Decret. lib. 5. tit. 23. c. 4.

Hanc eandem conclus. ex hoc text. deducunt Nam.
in manu. 27. n. 1. Henric. in summa lib. 1. c. de excommu-
nic. c. 6. Soar. de censur. tom. 5. disp. 1. §. 1. Anula col-
tract. p. 1. disp. 2. dub. 5. Bonacin. eod. tract. q. 1. part. 1.
n. 4. Flamin. de resignat. lib. 5. q. 6. n. 69. Ego ipse in tract.
de appellat. in verb. viriusque iuris signific. appell. 85.
num. 1. Salgado de protect. Regia, tom. 1. part. 2. cap.
num. 1.

Discretus index, &c.] Notatur ad hoc quod cen-
suras ferre possunt omnes, & soli illi, qui Ecclesiasti-
cam habent iurisdictionem fori exterioris, s. Thom. 4.
disp. 18. q. 1. ad 3. Abb. in c. ab excommunic. 5. de res.
Cou. in alma mat. p. 1. §. 11. n. 1. Nau. in mat. a. 2. n. 5.
Vgl.

Vgolin. de censur. tab. 1. c. 2. §. 19. à n. 1. Valent. tom. 4. disput. 7. §. 17. puncto 4. Soar. tom. 5. disput. 2. §. 2. à num. 6.

5 Non solum interdicti. Interdictum est censura Ecclesiastica prohibens vsum quorundam Diuinorum, & Ecclesiasticarum sepulchrorum, qua talia sunt, vt colliges ex iis quae resoluunt Couar. Nauar. & alij nouiores, quos refert Sayr. de censur. d. lib. 5. cap. 1. num. 7. Vgol. eod. tract. tab. 5. cap. 18. in princip. Soar. eod. tract. tom. 5. disput. 3. §. 1. num. 4. Auil. eod. tract. p. 5. disp. 1. in princip. Bonacin. eodem tract. disput. 5. puncto 1. num. 1. Valent. tom. 4. disput. 7. §. 18. puncto 2. Monet. de distribution. quodid. p. 2. §. 16. Vnde cum interdictum sit censura Ecclesiastica, cessatio verò à diuinis non ita, differre inter se tenentur Nauar. d. c. 27. n. 164. & 168. Henriq. d. lib. 13. cap. 5. in princip. iuncta lit. Q. Valent. d. disput. 7. §. 19. puncto 1. in princip. Iacob. de Graff. in aueis decision. p. 1. lib. 4. cap. 28. num. 2. Sayr. d. lib. 5. c. 17. à num. 8. Fr. Emman. quest. Regular. tom. 2. quest. 111 §. art. 2. Soar. tom. 3. disput. 39. à princip. & omnino n. 14. Bonacin. d. tract. de censur. disput. 6. puncto 1. num. 4. Monet. d. quest. 16. contra Scot. in 4. distinct. 22. §. 3. art. 1. & Conarr. in cap. alma mater, part. 2. §. 2. in princ. & alios qui censuram Ecclesiasticam esse contendunt.

5 Sed suspensio. Suspensio est censura Ecclesiastica, qua alicui Clerico (vt Clericus est) per aliquod tempus determinatum, vel perpetuò ob culpam à superiore, prohibetur sui Ordinis exercitium in totum, vel in partem, vt per Nauar. d. cap. 27. n. 151. Sayr. de censur. lib. 4. cap. 1. num. 13. Vgol. eod. tract. tab. 4. cap. 10. Henriq. d. lib. 13. cap. 3. num. 2. Valent. tom. 4. disput. 7. §. 18. num. 1. Soar. d. tom. 6. disput. 2. §. 1. num. 2. Auil. eod. tract. p. 3. disp. 1. Bonac. d. tract. disput. 3. §. 6. puncto 2. num. 1. Aldret. de religiosa discipl. tuenda l. 2. cap. 27. num. 3.

Aduertendum tamen est duobus modis ferri suspensionem, fertur enim aliquando in puram vindictam criminis, aliquando verò propter solam contumaciam, & sub ratione medicinae, vt quis à peccato respiciat; prioris exemplum adducitur ex text. in c. cum in cunctis, §. fin. de elect. vbi eligentes scienter indignum per triennium suspenduntur, & in cap. 2. de rebus Eccles. lib. 6. vbi similis poena imponitur Praetis, qui bona Ecclesiastica laicis subiciunt, & in multis aliis, quae late adducit Nauar. d. cap. 27. à n. 154. Vgolin. de censur. tab. 4. cap. 3. per totum. Posterioris exemplum est in cap. nullus, in cap. prater, 32. dist. vbi ipso iure suspensus est Sacerdos notorius fornicator quovisque poeniteat, c. si quis Presbyter 81. distinct. ex quibus ita colligit DD. communiter resolucentes sic suspensos celebrantes fieri irregulares, per text. ibi in cap. vestra, & in cap. vltim. de cohabit. cleric. vt testatur Bernard. & Salzed. in pract. cap. 82. num. 2. Henriq. d. lib. 3. cap. 36. §. 1. in princ. Soar. disput. 31. §. 4. à n. 4. quamvis contradicat Gutier. canonic. lib. 2. cap. 7. n. 85. Inter hos autem modos ea est maxima differentia, nam in priori suspensio lata in vindictam culpae sine ad tempus certum, sine in perpetuum censura Ecclesiastica non est, sed solummodo quando modo posteriori, scilicet sub ratione medicinae profertur. Ratio est facilis ex dictis circa censuræ definitionem, in qua necessario requiritur quod feratur principaliter ad subditi correctionem, quod licet conueniat posterioribus suspensionibus, minimè conuenit prioribus, atque ita post Innoc. Abb. atque alios distinguunt Vgolin. d. tab. 4. cap. 5. §. 2. Soar. disput. 25. §. 1. à n. 2. & seq. & §. 2. à num. 3.

6 Excommunicatio. Excommunicatio est censura Ecclesiastica, qua homo baptizatus priuatur aliquibus

bonis communibus, videlicet participatione Sacramentorum, communibus Ecclesiae suffragiis, & confortio fidelium, vt per Nauar. d. cap. 27. num. 1. Valent. d. disput. 7. §. 17. puncto 1. Soar. d. tom. 5. disput. 7. §. 1. Valquez tom. 4. in 4. part. tract. de Excommuni. dub. 1. n. 7. Bonac. eodem tract. de censuris, disput. 2. §. 1. puncto 1. num. 2.

Duo ex hoc text. DD. communiter notant, primum est excommunicationem, suspensionem, & interdictum censuras esse Ecclesiasticas, earumque appellatione contineri in rescriptis, & aliis dispositionibus, quae censurarum faciunt mentionem, Soar. de censur. disput. 1. §. 3. Auil. eodem tract. p. 1. disp. 2. Bonac. eodem tract. §. 1. puncto 1. n. 4. Probatur ex definitione censuræ, quae est sententia priuans bono aliquo spirituali per Ecclesiasticam potestatem prolata principaliter ad subditi correctionem, optimè enim per genus, & differentias naturam explicat definiti iuxta regulam bonae definitionis, quam tradunt nostri per text. in l. 1. §. dolum, ff. de dolo, & in l. omnis definitio, de regulis iuris, quae omnia conueniunt excommunicationi, suspensioni, & interdicto, vt apparebit si singulas censuras, singulasque definitionis particulas breuiter percurramus.

Quod autem sententiae sint, probatur ex rub. & per totum sup. de sentent. excommuni. & ex cap. sententia pastoris 11. q. 3. & ex cap. cum ab Ecclesiasticis, & ex cap. ad reprimendam, de offic. ordin. & ex c. 3. §. sententias, de appellat. in 6. & ex cap. Romana, de sententia excommuni. eodem lib. cum multis aliis in quibus excommunicatio, suspensio, & interdictum simpliciter, & absolute sententiae appellantur, ex quibus iuribus censuras verè, & proprie esse sententias resoluit Gom. in c. 2. §. statuto, n. 10. de constit. lib. 6. quicquid in contrarium teneat gloss. in sum. 2. §. 1. & post Abb. in rub. de re iudic. in fine, Felin. in rub. de sententia excommuni. n. 1. Vnde in rescriptis, & statutis, quae de sententiis faciunt mentionem censuras comprehendi testatur communem Gutier. lib. 1. canon. c. 5. n. 32. quamvis DD. communiter tenentes censuras proprie sententias non esse, contrarium etiam in hoc casu subinferant, sed illorum fundamentis plenè satisfacit Gom. citato loco, mon. 111.

Quod verò priuatur bono spirituali clarè constat, nam in excommunicatione patet, quae mortem spiritalem inferre dicitur in cap. per venerabilem, ibi, mori precipitur, qui filij sint leg. per eam separatur excommunicatus à Christi corpore, cap. audi, cap. nihil 11. q. 3. & Sathanae traditur, cap. omnis Christianus, ead. quest. Et in interdicto apparet, quia remouet à loco vsum Diuinorum, & Sacramentorum, c. non est, de sponsalib. c. alma mater, in princ. de sent. excommuni. lib. 5. Atque etiam in suspensione, qui priuat vñ Ordinis, Officij, & Ecclesiasticae potestatis, c. 1. in fine, de re iud. lib. 6. cum multis similibus, de quibus gloss. verbo suspensi, in Clem. 3. de penis.

Quod verò profertur debeant per Ecclesiasticam potestatem, apparebit ex resolutis per DD. citatos in princip. addit. ad hunc text. Denique quod omnes principaliter ad subditi tendant correctionem, probatur ex d. cap. reprehensibilis, vbi omnes disciplinae Ecclesiasticae nomine appellantur, & deinde quia ratio correctionis, seu disciplinae in hoc consistit, vt eatenus poena duret donec respiciat subditum in quem profertur, cesset verò vbi primum Ecclesiae obediit, quod planè cernitur in omnibus praedictis tribus, in excommunicatione probat text. in cap. 1. de iud. ibi, donec, & in interdicto probat cap. ex lueris, de offic. deleg. ibi, donec eidem, & c. & cap. non est, de sponsalib. ibi, donec, de vtroque probat text. in cap. quaquam, in fine.

Secundum notabile, quod DD. ex hoc text. deducunt, habet, nullam aliam esse Ecclesiasticam censuram præter illas tres, vt per Vgolin. de censur. tabul. 1. cap. 2. 6. a num. 1. Vuald. in candel. aureo, vbi de excom. num. 3. Henric. in summ. lib. 1. c. 2. a princ. Soar. tom. 5. dist. 1. sect. 3. fed hoc non ita pertransit indubitatum quin grauissimi Doctores existimauerint præter tres illas dari alias Ecclesiasticas censuras, exemplum ponunt in vitiatione à Diuinis, quæ in vlt. est frequentissimo, & interdictum ab ingressu Ecclesiæ dicitur in cap. 1. cui 20. de sententia excommunic. lib. 6. in qua reperiuntur omnia, quæ continentur in prædicta censura definitione, sicut etiam contineri inquirunt in cessatione à Diuinis, & tamen neque hæc, neque illa est excommunicatio, suspensio, vel interdictum, & in irregularitate contracta propter culpam idem resoluit Sot. in 4. dist. 22. q. 3. art. 1. vers. 2. discrimen, quem sequuntur alij, de quibus supra. Et generaliter vltra prædictas tres reperiri multas alias censuras, scilicet omnes penas, quæ bono spirituali priuant si soluit ad contumaciam conuincendam proferatur resoluit alij adducentes penam, de qua in cap. placuit. il. 2. 18. dist. ibi, Ecclesia sua communione debent esse contenti, & in cap. quorundam, in fin. 3. 4. dist. ibi, & vestra collegio, &c. quæ pena excommunicationis non luit vt addidi ad cap. si celebrat, de clerico excomm. & tamen ipsis conueniunt omnia, quæ in dicta censura definitione continentur. Tandem vrgere videtur stylus Curie Romanæ, secundum quem in Bullis semper apponitur clausula faciens potestatem absolendi ab excommunicatione, suspensione, & interdicto, aliisque censuris, vt refert Rebuff. in praxi benef. tit. de forma nouæ provisionis in princip. ibi, Teque à quibusvis, &c. quæ clausula omnino esset otiosa in ea parte aliisque censuris, si præter illas tres nulla alia censura reperiatur.

Argumenta verò, quæ pro contraria parte adduximus, faciliè habent solutionem, quia omnes illi pœnæ, de quibus in argumento, vel censura Ecclesiastica non sunt, vel ad vnam ex prædictis tribus reducuntur, cessatio namque à Divinis propriè censura non est, vt infra probabo. Irregularitas verò etiam propter culpam censura non est, vt contra Sot. statim ostendam. Vitatio à Divinis ad interdictum,

Ex quibus primò colligitur nullam irregula-
 rem, siue cum culpa, siue sine ea contractam cele-
 ram esse Ecclesiasticam. Probant, *dicti de iurisdic-
 tione censuræ* esse quod ad subitè correctionem
 proferatur, & solum ducit donec datur communicas,
 & non corrigitur ille in quem proferitur, sed constat
 irregularem impedimentum esse de se perpetuum,
 quod non tollitur, neque cessat cessante commu-
 nicia, & quamvis ponatur emendatio ipse irregulus
 vt probat *cap. 1. cum seqq. 50. dist. text. op. in cap. li-
 teras, in fine, de temp. ordinat. ex merito huius so-
 lutionem tenent Nauar. in manual. cap. 17. Salicet ad 20. et
 254. Vinald. de irregul. num. 17. Sanchez ad Berni-
 in pract. cap. 26. lit. E, vers. 6. refert multos Hens-
 lib. 7. cap. 13. §. 6. & lib. 13. cap. 5. §. 1. lit. A. Bonae-
 de censur. quest. 1. puncto 1. num. 4. vers. quandoque
 ad irregularitatem. Soar. tom. 5. dist. 1. sect. 1. item 2.
 omnes consequenter colligunt habentes Bullas, vel
 concessionem à Summo Pont. vt absolute censur. ab
 omnibus censuris, minime absolute censur. vt irregu-
 lare aliquid, cum ex proximè dictis censuræ vel irregu-
 lare aliquid esse censuram, & vtra proximè dicto-
 rum, resoluti testantur in stylo Romanæ Curie oblati
 Vinald. de irregul. num. 351. Iacob. de Grass. in
 decis. p. 1. lib. 4. cap. 1. §. n. 11. Vgolin. d. tab. c. 26. num.
 Nauar. cons. 34. num. 2. de tempor. ordinat. amplius
 etiam in Bulla adiciatur potestas absoluendi ab
 eisdem censuris, & penis, quamvis contrariè si-
 in aphorism. verbo absolutio. num. 21. Vide Iohannes
 postest resolutio Soti in 4. diffinit. 22. q. 3. art. 1. quæ-
 tionem sequitur Guvier. caque. lib. 1. c. 2. per totum.
 Fr. Emmann. in explicat. Bullæ Cruciatae, §. 9. num. 64.
 Bona*

Bañes, Medin. & alij, quos ipsi referunt, distinguentes inter irregularitates, quæ sine culpa contrahuntur, & admittit censuras non esse Ecclesiasticas, & inter illas, quæ cum culpa contrahuntur, ut si quis celebret suspensus, vel excommunicatione maiori ligatus, ut in c. 1. in fine, de re iudic. lib. 6. & per totum tit. de clerico excommunicato minist. aut si excommunicatus vel ab excommunicato Ordines recipiat, c. 1. de eo qui furtivè Ordines, quas verè & propriè censuras esse Ecclesiasticas resoluit, ac subinde virtute Bullæ, & privilegiorum in quibus conceditur potestas absolventi ab omnibus censuris, ab istis etiam irregularitatibus absolvi posse, quia hæc distinctio apertissimè continetur ex prædictis fundamentis, in quibus refellendis licet totis viribus Gutierrez insudaverit, minimè tamen ipsis satisfacit, nihil enim aliud ex ipsis dictis colligitur, quàm quòd fundamenta communis sententiæ concludunt solum in irregularitatibus, quæ contrahuntur sine culpa, quod ex dictis falsum apparet, constat enim omnia æquè concludere etiam in irregularitatibus, quæ ex culpa contrahuntur, tum illud quod irregularitas poena sit sua natura perpetua, quod censuris minimè convenit; tum aliud quòd absolutio non dicatur de irregularitate; tum denique illud ex stylo Romæ Curie.

Secundò colligitur dispositionem perpetuam à beneficio, vel officio, aut ab utroque censuram Ecclesiasticam non esse. Probatur ex dictis eodem discursu, cum enim censura necessarid proferri debeat ad subditi correctionem, solumque duret eius durante contumacia, cesset verò eadem cessante, depositionem verò natura sua perpetuam proponamus, merito sit censuram Ecclesiasticam non esse, qua ratione ita docent Naur. d. c. 27. n. 1. 52. vers. 5. & post Sylvest. Henric. d. lib. 1. c. 2. §. 1. iuncta lit. G. Jacob. de Graf. d. lib. 4. cap. 1. num. 5. Aulæ d. part. 1. disp. 5. Bonac. d. num. 4. in fine.

S V M M A R I U M.

1. *Nonale est ager, seu terra nunc primum, seu de nouo profecta, de qua non extat hominum memoria quod aliquando culta fuisset, &c. n. 2.*
3. *Antiquum dicitur, quod excedit centum annos.*

CAP. Qui per Nouale. XXI.

1. *Nonale in privilegiis de decimis nonalium non solvendis, appellatur ager de nouo ad cultum redactus, de quo non extat memoria quòd aliquando fuerit cultus, & de quo Ecclesia Parochialis non percipit magnos proveniunt. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Viu. in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 337. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 791. remissive Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Ant. August. collect. 3. Decret. lib. 5. tit. 23. c. 5.*
2. *Nonale intellexerint agrum, &c.] Notatur ad hoc, quòd nonale est ager, seu terra nunc primum, seu de nouo profecta, de qua non extat hominum memoria quod aliquando culta, seu cultivata fuit, ut per Bellam. in clemen. religiosi, n. 187. de decimis, Henric. Canis. de decimis cap. 1. n. 1. & in summa iuris Canon. lib. 2. tit. 26. §. nonalium, Rebuff. in l. sylva. c. 30. §. nonalis, ff. hoc tit. p. 181. Mafcard. de probat. conclus. 1106. Petr. Greg. syntagm. iuris lib. 1. cap. 2. num. 2. Monet. de decimis cap. 5. q. 3. num. 50. Cardin. Tulch. tom. 5. lit. N. concl. 115.*

De quo non extat memoria, &c.] Notatur ad hoc, quòd antiquum dicitur quod excedit centum annos, ut per Sylvest. conf. 36. n. 1. 3. Tit. in l. si unquam, verbo omnia, n. 31. Menoch. de arbit. casu 3. Mench. illustrum c. 84. n. 1. 5. Auend. de exequendis mand. p. 1. c. 6. n. 6. Gutier. conf. 1. n. 4. Gam. decis. 38. n. 1. Brunor. à Sole in compendio resolut. verbo antiquitas 4.

CAP. Venerabili. XXII.

Privilegium quando conceditur salvo iure matricis Ecclesie, per matricem Ecclesiam non intelligitur Romana, sed Cathedralis, Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Viuian. in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 337. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 791. remissive Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Anton. August. collect. 3. Decret. lib. 5. tit. 23. c. 6.

Per matricem Ecclesiam Cathedralis intelligi volumus. Ergo matrix Ecclesia sumitur pro Cathedrali, ut per Rebuff. de decimis, q. 6. n. 6. & dicitur quasi aliarum ædicularum, & capellarum mater, Azor. in fit. moral. p. 2. lib. 3. c. 12. quest. 13. & lib. 9. c. 3. q. 14. vers. matrix, Monet. de decimis, c. 7. q. 2. n. 1. Ecclesia, quòd sit matrix, intelligi debet secundum subiectam materiam. Abb. hic n. 2. & in cap. ut singula n. 1. de officio Archiepiscopi. Rebuff. d. q. 6. n. 19. & 23. Rota apud Farinac. decis. 272. n. 2. p. 1. recent. ubi mm. seq. ostendit quando larga significatione dicatur Ecclesia matrix.

S V M M A R I U M.

1. *Compendium huius text. refertur.*
2. *Satisfactio partis in absolutione ab excommunicatione est iure communi præcepta.*
3. *Absolvere an possit habens facultatem delegatam limitatè non satisfacta parte, ostenditur.*
4. *Cautio sufficiens est si pignora, vel fideiussores dentur.*
5. *Absolventi privilegium habens cum limitatione satisfactionis an possit absolvere penitentem si moraliter non possit satisfacere, ostenditur.*
6. *Sententia diffinitiva non est præceptum executivum.*
7. *Præceptum iudicis cum clausula, si senseris te gratum comparcas, &c. habet ex sui natura vim simplicis citationis.*

CAP. Ex parte. XXIII.

Excommunicatus, vel interdictus quando est ob contumaciam tantum, quia citatus iuri stare noluit, si prius tribuat sufficientem cautionem standi iuri, congruè satisfacit, ut relaxetur sententia: si pro offensa quia iustus noluit maleficium emendare, & offensa est manifesta, non satisfacit congruè, ut relaxetur sententia, nisi prius sufficiens præstetur emenda; si tandem offensa est dubia, sufficit satisfactio patendi mandato Ecclesie. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Viuian. in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 337. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 791. remissive Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Anton. August. collect. 3. tit. 23. cap. 7.

Absque congrua satisfactione, &c.] Notatur ad hoc, quòd satisfactio partis in absolutione ab excommunicatione est forma iure communi præcepta, ut per Couat.

Couar. in cap. alma mater, p. 1. §. 11. num. 11. Sanch. de Marim. lib. 3. disp. 33. n. 1. Aduerte pro congrua satisfatione in primis exigi iuramentum de itando mandatis Ecclesiae. c. de cetero, cap. cum desideres, de sentent. excomm. deinde si pro debito, aut offensa notorius fuerit excommunicatus, satisfactio realis debiti est necessaria, vel etiam expensarum pro notoria contumacia; si verò fuerit dubium, danda est sufficiens cautio, scilicet cum fideiussoribus, vel pignoribus, vt distinguit text. in present. iuncto cap. venerabilibus, §. porro, de sentent. excomm. vel saltem iuratoria cautio requiritur si propter inopiam nullam ex istis præstare valeat, vt explicat optimè Nauar. in manual. c. 16. n. 7. Couar. in cap. alma mater, p. 1. §. 4. n. 1. Vgolin. de censur. tab. 1. c. 19. §. 6. & multi, quos latè refert Garc. reg. 3. c. 4. qui tamen omnes notant absolutionem præstitam omiſsa satisfatione valere, nisi præstita sit à delegato dato sub ea forma, vt absoluat satisfacta parte, vt notat Nauar. d. c. 27. n. 37. de quo tamen vide latè disputantem Vgolin. d. §. 6. n. 5. & Soar. tom. 5. disp. 67. sect. 5. à n. 38. Si autem habens potestatem ordinariam absoluit penitentem absoluit, qui nondum satisfecit parti læsæ, quamvis antea potuerit, valide absoluit, licet grauius peccet, vt per Nau. in man. c. 27. n. 37. Syluest. verb. absolutio 3. num. 3. Anil. de censur. p. 2. c. 2. disp. 3. dub. 9. Bonac. eod. tract. disp. 1. quest. 3. puncto 9. num. 1.

3 Dubium tamen est in habente facultatem delegatam limitatè, quæ dupliciter potest considerari, primo si priuilegium, vel delegatio limitatè concedatur sub hac forma, non valeat, non possit absolueri, vel non possit dari absolutio, vel nullius sit roboris, aut momenti, tunc satisfactio requiritur, tanquam necessaria conditio, & limitatè potestatem, ac iurisdictionem, & in hoc casu nulla est difficultas. In secundo verò, quando dicitur, satisfacta parte vel nullatenus detur absolutio, controuersia est inter DD. an satisfactio requiratur tanquam conditio necessario limitans potestatem, in qua satisfactioem requiri tanquam necessariam conditionem, ac proinde inuolidam esse absolutionem datam non satisfacta parte, tenent Soar. tom. 5. de cens. 7. sect. disp. 5. n. 44. & de legib. lib. 5. c. 31. Sayr. de censur. lib. 2. c. 18. num. 10. Verum in hoc casu satisfactioem non requiri tanquam necessariam conditionem limitantem iurisdictionem melius tenent Fr. Emman. in summ. c. 83. n. 4. Anil. d. p. 2. cap. 7. disp. 3. dub. 9. conclus. 2. & post Sanch. Bonac. d. puncto 9. n. 3. vbi respondet ablatum absolutum importare conditionem, & formam faciendi aliquid licitè, aut valide, in hoc autem casu verba illa, satisfacta parte, non importare conditionem faciendi valide, sed tantum licitè, ac proinde validam esse absolutionem datam ante satisfactioem, quamvis non licitè detur.

4 In gloss. Sufficiens, ibi, si pignora, vel fideiussores dentur.] Notatur ad hoc, quod sufficiens cautio est, si pignora, vel fideiussores dentur, vt per Duem. reg. 86. Pinet. in l. 1. C. de bonis maternis. p. 2. n. 76. Couar. lib. 3. variar. c. 3. n. 6. Menoch. de arbitr. casu 142. n. 3. Gutier. in repetit. l. nemo potest. n. 247. ff. de legatis 1. Cenal. commun. contra communes. quest. 66. Molin. de iustit. tract. 2. disp. 334. num. 4. plures apud Sanch. de Marim. lib. 7. disp. 18. à n. 15. quibus adde Farin. in praxi crimin. p. 1. q. 13. à n. 43. Stephan. Garc. discept. forens. c. 147. n. 22. Aloyf. Ricc. in praxi fori Ecclesiast. decisio. 254. n. 3. Anton. de Soula in relection. de censur. in Bulla Cene, c. 23. disp. 98. n. 1.

5 In gloss. Clausula, ibi, quid si aliquis ita pauper sit, quod non potest satisfacere, &c.] Vtrum autem Confessarius habens priuilegium absoluendi cum limitatione

satisfactionis, possit absolueri penitentem si moraliter non possit satisfacere, aut qui non potest satisfacere sine graui damno famæ, vel status, vel bonorum, in quo dubio affirmatiua pars verior, & receptior est, modò creditor non censetur æquale damnum, quatenus ad impossibile, ita contra Sot. in 4. distict. 1. art. 3. Cordub. in tract. de indulgentiis, q. 43. reſoluit. Nauar. in manuali cap. 27. num. 45. Anil. d. disp. 1. cap. 28. §. 1. Valquez tract. de excommunic. dub. 2. Sot. d. tom. 5. disp. 7. sect. 5. num. 41. Sanch. in præcept. Dial. lib. 2. cap. 2. c. num. 19. Bonacin. d. p. 2. c. 3. num. 4. vbi i. aduertit quod quando penitens non potest satisfacere, nes absolutio differri potest, Confessarius absoluit potest exhibita à penitente ea satisfactio, quam potest exhibere ante absolutionem, exhibenda scilicet pignoratitiam, vel fideiussoriam, vel saltem iuratoriam, quando non potest exhibere pignoratitiam, vel fideiussoriam, simulque promittendo le satisfactorum prima oblata occasione, modo Confessarius probabiliter credat penitentem oblatam satisfactionem satisfacit, & num. 6. pariter reſoluit penitentem, qui non potest totam satisfactioem reſoluit exhibere, debere saltem ante absolutionem eam partem satisfactionis exhibere, quam potest præstare pro reliqua parte debitam cautionem, & num. 7. tenet cum Auila, & Henric. locis suprà citatis, Confessarium, qui potestatem habet absoluendi sub illa conditione satisfacta parte, posse statim absolueri penitentem excommunicatum, qui dedit pecuniam Confessario, vel alteri viro probò, vt commodè restitueretur læsæ parti, nam penitens hoc modo videri restituisse.

In gloss. Si verò, ibi, non hoc faciat sententia.] Notatur ad hoc, quod præceptum executionis non est sententia diffinitiva, vt per Xuar. in d. l. post reſoluitam, notab. 3. n. 2. col. 2.

In ead. gloss. ibi, Coram eo responsurus.] Notatur ad hoc quod præceptum iudicis cum clausula, si satisfacta te grauius, compareat, &c. habet ex sua natura vim simplicis citationis, vt per Venz. tom. 2. commun. q. 1. lib. 7. tit. 15. n. 91. pag. 279. vbi Via. tom. 6. pag. 181. Bonacol. commun. crimin. p. 1. verbo præceptum, §. 1. n. 1. verso, & part. 1. eod. verbo, fol. 61. verso. Nauar. conf. d. censibus. n. 2. in antiquis, Spin. in specul. testament. p. 1. rub. 4. n. 42. cum segg. Bernard. Grosse ad præf. Ceterum Imper. lib. 1. conclus. 19. consider. 1. Et si pars non compareat in termino assignato potest exequi, ex Villad. ad Suarez in d. l. post rem indicatam in explanatione legum Regni, notab. 14. verso. decimus notus casus, pag. 116.

SVMMARIUM.

- 1 Compendium huius text. refertur.
- 2 Notorium inducitur, & probatur per illa indicia.
- 3 Confessio facta in iudicio plene probat etiam ad partem.
- 4 Notorium est, quod nulla reſignatione celari possit.

CAP. CUM olim. XXIV.

Offensa illa intelligitur esse manifesta, quæ per confessionem, vel per probationem legitimam nota est, vel per euidentiā rei, quæ nulla possit reſignatione celari; & in reliquis habet idem quod in præcedenti cap. Colligitur ex Ordin. Abb. anteq. Innoc.

Innoc. Collect. Zab. Ioan. Andr. Host. Butr. Anch. Panorm. Mari. Socin. Viu. in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 338. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 791. remissive Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Anton. August. collect. 3. Decret. lib. 5. tit. 23. c. 8.

- 2 Intelligere manifestam, &c.] Notatur ad hoc, quod notorium inducitur & probatur per acta iudicii, quia acta faciunt rem notoriam, vt per Nenizan. conf. 30. n. 3. Grammat. decis. 36. num. 38. Aym. conf. 303. n. 5. p. 2. Cephal. conf. 57. num. 33. lib. 2. Ioseph. Ludon. Pernf. decis. 20. n. 2. p. 1. Tiraq. de retrah. tit. 1. §. 36. glof. 2. n. 44. Malfard. de probat. concl. 1101. n. 13. cum seqq. Menoch. remed. 1. recuper. n. 23. & de arbit. casu 166. num. 6. & conf. 100. n. 6. Dec. conf. 18. n. 50. tom. 1. Farin. in praxi fori crimin. p. 1. q. 9. n. 20. & q. 21. n. 14. Mendez à Castro in praxi Lusitan. 3. c. 15. num. 4. Salon. 2. 2. q. 69. art. 2. controuers. 7. in fine, Aldret. de Religiosa disciplina tuenda, lib. 1. c. 5. §. 2. n. 10.
- 3 Vel per confessionem, &c.] Notatur ad hoc, quod Confessio facta in iudicio plenè probat, etiam absente parte, vt per Duen. reg. 302. limit. 2. Malfard. concl. 348. Sura. decis. 309. n. 14.
- 4 Quod nulla possit tergiversatione celari.] Quale est notorium, vt per Menoch. de casu 146. num. 4. Menoch. illust. cap. 2. n. 11. & cap. 20. num. 23. Farinac. d. q. 21. n. 8. Aldret. d. §. 2. n. 6.

S V M M A R I V M.

- 1 Verba privilegiorum debent intelligi vt aliquid offerant, & non remaneat ambiguitas, & ideo dictiones, secundum, & iuxta, videntur appositæ causatiue, non conditionaliter.
- 2 Consuetudo vt inducatur non requiritur quod sit introducta, & obtenta in contradictorio iudicio.
- 3 Privilegium est, lex priuata, seu ius singulare contra ius commune indultum.
- 4 Privilegium dici non potest illud, quod nihil specialiter concedit, sed illud tantum, quod iure communi concessum erat.
- 5 Rescriptum Pontificis, & privilegium Principis probat, & tenet, licet in eo de alio fiat mentio.
- 6 Beneficia secularia conferri possunt Regularibus, deficientibus clericis secularibus, & e contra.
- 7 Domus alienius, etiam si steterit per mille annos iuxta domum alterius, non edificata, bene poterit edificari.
- 8 Edificare quis non poterit iuxta fundum, vel aream vicinam, si ratione talis edificauerit ei præiudicium.
- 9 Instrumentum publicum, vel priuatum faciens mentionem de alio instrumento, non facit fidem, nisi producat originale.
- 10 Instrumentum confirmans facit plenam fidem de instrumento narrato, etsi primum instrumentum originale non ostendatur.
- 11 Ecclesia destructa minimè gaudet privilegiis concessis Ecclesiæ.
- 12 Privilegium non admittitur etiam per centum annos si quis potuit eo vt.

CAP. Abbate. XXV.

- 1 Privilegium vt aliquid operetur quando in eo quicquam conceditur, & subditur iuxta, vel secundum morem præteriti temporis, illa dictiones, iuxta, vel secundum, non sumuntur vt conditionales, quasi referantur ad impersonale, id est, si talis mos est, ideo Barbos. Collect. Tom. 111.

cōcedimus, sed sumuntur causatiue, & determinat personale, id est, quia talis mos est, ideo concedimus quia privilegium est lex priuata, & lex non debet esse obsecra, & captiosa, sed certa & manifesta, & lex priuata debet aliquid indulgere. Item quando est consuetudo, vt Abbas pro vno Monasterio ex altero sumatur, sit in obseruantia Regulari, & in eo sit persona idonea ad Abbatiam. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zab. Ioan. Andr. Host. Butr. Anch. Panorm. Mari. Socin. Viu. in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 338. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 791. remissive Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Anton. August. collect. 3. Decret. lib. 5. tit. 23. c. 10.

Consuetudo aliqua, quasi contradictoria, &c.] Notatur ad hoc, quod vt inducatur consuetudo, non requiritur, quod sit introducta, & obtenta in contradictorio iudicio, vt per Flamin. de resignat. benefic. lib. 3. q. 6. n. 28. Cenal. commun. contra communes, q. 358. Bernardi Graue. ad practic. Camera Imper. lib. 2. conclus. 31. ad n. 117. Malfard. de probat. concl. 427. n. 3. vbi intelligit in actibus iudicialibus, secus autem in extraiudicialibus.

Quia cum privilegium sit lex priuata, &c.] Privilegium igitur communiter definitur, quod sit lex priuata, seu ius singulare contra ius commune indultum, glof. in rubr. de rescript. lib. 6. vbi eam sequuntur omnes, teste Gomez, & Padil. ibi. Abb. hic num. 7. Medic. tom. 1. de legibus, & statutis, p. 49. §. 3. & de definit. q. 17. Petr. Gregor. de iuris arte cap. 7. n. 14. Henric. Canis. in summ. iuris Canon. lib. 1. tit. 2. §. duplex genus placitorum, Fr. Emman. qq. Regul. tom. 1. q. 7. Azor. instit. moral. tom. 1. lib. 5. c. 22. Gonzal. ad regul. 8. Cancellaria gloss. 3. n. 5. cum seqq.

Nisi aliquid specialiter indulgeret.] Ergo privilegium dici non potest illud, quod nihil specialiter concedit, sed illud tantum, quod iure communi concessum est, vt per glof. in d. rub. de rescript. l. 5. Rebuff. in praxi tit. differentia inter rescriptum, Syluest. in summ. verbo privilegium, q. 3. Viger. instit. Theologic. cap. 17. §. 2. vers. 2. Azor. d. cap. 22. quest. 2. Sed vt responsio pateat ad plures utriusque iuris decisiones, in quibus per modum privilegij, & indulgentiæ conceduntur ea, quæ iure communi licita, & concessa esse noscuntur, aduertendum est duobus modis posse privilegium considerari contra ius commune, vel in substantia, vel secundum modum, vel quoad aliquos particulares effectus: in substantia, quando concedit, vt quis licite facit, quod iure communi sibi prohibitum est, videlicet, vt intestabilis faciat testamentum, ne quis excommunicatum viuet, ne decimas soluat, & similia: secundum modum, quando etsi iure communi licitus sit actus, qui geritur, modus tamen non ita, veluti, vt milites testari valeant, non seruatis iuris solemnitatibus, iuxta tit. Digest. Codic. & Instit. de militari testam. vel etiam, vt sine illis ad pias causas faciat testamentum, iuxta cap. cum esses, & cap. relatum, de testamentis, vel inter liberos, l. hac consultissima, §. ex imperfecto, C. illo tit. Conceditur etiam, quoad aliquos particulares effectus, veluti ad sedandos scrupulos, quia impetrantes putant sibi non licere, quod iure communi licitum est, notat Nanar. confil. 3. num. 3. de statu Monachorum, sequuntur Azor. d. c. 23. q. 3. Salas de legib. disp. 17. sect. 1. num. 4.

Maximè cum supradictus, &c.] Notatur ad hoc, quod rescriptum Pontif. & privilegium Principis probat, & tenet, licet in eo de alio fiat mentio, vt per Malfard. de probat. conclus. 923. num. 9. Garc. Girond. de privilegiis, & exemptionibus explicat, num. 340.

G g Hii

6 *His igitur, &c.* Notatur ad hoc quoddam beneficia secularia conferri possunt regularibus deficientibus Clericis secularibus, & de conuerso, vt per Gonzales ad reg. 8. Cancellaria gloss. 8. n. 43.

7 In gloss. *Aleiaten.* 3. ibi, *quid enim si vicinus, &c.* Notatur ad hoc, quoddam etiam domus alicuius stererit per mille annos iuxta domum alterius non edificata, bene poterit eam edificare, vt per Duen. reg. 33. vers. *amplia primo.*

8 Notatur etiam ad hoc, quoddam non potest quis edificare iuxta fundum, vel aream vicini, si ratione talis edificij fieret ei praeiudicium, vt per Anton. Gomez l. 46. *Tauri*, n. 7. col. 1.

9 In gloss. *Fiat.* Notatur ad hoc, quod instrumentum publicum, vel priuatum faciens mentionem de alio instrumento, non faciat fidem, nisi producat originale, quando instrumentum refertur ab aliquo Tabelione, vel Notario, vel ab alia persona priuata, secus vero si à Principe, vel lege communi, vel indice definitiue pronuntiando, quia tunc bene valet, & tenet, & facit plenam ac perfectam fidem, vt per Ant. Gomez l. 1. *Tauri*, n. 11.

10 In ead. gloss. ibi, *Alij probabilius, &c.* Notatur ad hoc, quoddam instrumentum confirmans facit plenam fidem de instrumento narrato, etsi primum instrumentum originale non ostendatur, vt per Cofm. in pragmat. *cf. sacrosancta*, verbo *tenor*, pag. 63. vers. 10.

11 In gloss. *Donec.* Notatur ad hoc quod Ecclesia destructa minime gaudet privilegiis concessis Ecclesiis, vt per Tiraq. in tract. *cessante causa*, p. 1. n. 3. l. 2. cum segg. & limit. 30. Sanch. de Matrim. lib. 9. diff. 15. num. 37.

12 In ead. gloss. ibi, *Quia non potest ut illo tempore privilegio.* Notatur ad hoc, quod privilegium non amittitur, etiam per centum annos, si quis non potuit eo uti, quia occasio se non obtulit, vt per Rebuff. in tract. *nominat* q. 14. n. 21. Fr. Emman. tom. 3. quest. Regul. q. 5. l. art. 5. vers. *secundo fallit.* Valdes. ad *Xuar. in proemio fori lit. Fin. sine*, pag. 6. Mench. *vsus frequent* c. 2. n. 3. 2. Vala. c. de iure en phyti. q. 37. n. 1. & 8. Bernard. *Græux. ad pract. Camera* l. 1. per lib. 2. concl. 60. confid. 2.

SUMMARIUM.

- 1 Salinaria inter regalia connumerantur.
- 2 Pedagium dictum est à pede quod à transeuntibus soluitur.
- 3 Reseruata Principi ratione dignitatis acquiri possunt per inferiorem prescriptione tanti temporis, cuius initium memoriam hominum excedat.
- 4 Regale ius potest prescribi tempore immemoriali.
- 5 Consuetudo tanti temporis, cuius non extat memoria in contrarium, vim privilegij habet, data capacitate illum inducentis, vel prescribentis, & n. 6.
- 7 Consuetudo immemorialis habet vim tituli.
- 8 Ecclesia pertinet de causa viduarum, orphanorum, & pauperum cognoscere.
- 9 Tituli allegatio non est necessaria, in prescriptione memoriali.

CAP. Propterea. XXVI.

1 **H**æretici manifesti dicuntur illi, qui publicè prædicant contra Fidem Catholicam, aut profitentur, seu defendunt errorem, vel eorum Prælati suis sunt conuicti, vel confessi, aut ab eis sententialiter condemnati super hæretica prauitate, quorum propria bona confiscantur, & ipsi puniuntur iuxta san-

ctiones legitimas. Item quando Legatus Apostolicus terditit pedagium, guidagia, salinaria, intelligitur illa esse interdicta, quæ non apparent fuisse concessa largitione, Regum, Imperatorum, vel Consularum antiqua, & immemorabili consuetudine. Item quando Legatus Apostolicus mandat alicui Principi seculari secundum Legati, vel iudicis Ordinarij, vel delegati Apostolicis exhibeat in causis, intelligitur in omni causa, quæ ratione personarum, vel rerum spectat ad forum Ecclesiasticum, aut super vniuersis capitalis, quæ à Legato sunt statuta pro pace seruanda, vel Auctoritate Apostolicæ statuenda, & tenetur respondere in iudicio Ecclesiastico, viduis, pupillis, orphanis, & miserabilibus personis. Colliguntur Ordin. Alti. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Host. Inter. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Via. in *rationem* lib. 5. *vis. Pontif.* pag. 338. Alagona in *consp. iuris* Caus. pag. 791. remissioe Ximen. in *concord.* p. 1. & 2. refertur ab Anton. August. collect. 3. *Duen. lib. 5. tit. 2. cap. 10.*

Salinaria. Notatur ad hoc quoddam salinarum redditus, & salinaria, seu salinarum vectigal inter regalia connumerantur, vt per Strach. de *merc.* p. 4. num. 32. Azeced. ad l. 3. l. 1. n. 1. tit. 20. lib. 6. *non resp.* D. Barbof. in l. diuortio, §. si vir, n. 29. ff. *salinarum*. Cabel. *Lusit. decif.* 53. p. 2.

Pedagium. Nota pedagium dictum esse à pede, quod à transeuntibus soluitur, vt per Callan. in *consuetud. Burgund.* rub. 1. §. 4. verbo *indore*, impf. *l. 1. n. 6. fol. 30. verso*, ubi n. 7. asserit, quoddam pedagium non est seruitus.

A tempore cuius non erat memoria, &c. Notatur ad hoc quoddam ea, quæ Principi ratione dignitatis prescribuntur, acquiri possunt per inferiorem prescriptione tanti temporis, cuius initium memoriam hominum excedat, vt per Conar. in reg. *passim* p. 24. n. 8. vers. *tertia species*, Maicard. de *prescrip.* c. 1. l. 1. n. 33. & concl. 424. num. 4. *conclus.* 1. 2. n. 1. Rot. decif. 642. n. 3. in 1. collect. *nonnulli* post 4. dicit. Guier. *pract.* lib. 3. quest. 14. n. 7. *Orate.* *Polem. decif.* 16. num. 4. *Burlat. conf.* 41. num. 17. & 8. *Villalob. commun. opin.* verbo *prescriptio*, num. 120. *Eting. Gold. conf.* 3. num. 2. 4. & conf. 32. num. 8. *Crauet. conf.* 4. n. 3. & de *antiq. tempor.* p. 4. §. *absolutus*, num. 4. *Riminald. conf.* 7. 2. n. 12. vol. 1. *Menoch. conf.* 2. n. 71. *Socin. iur. resp.* lib. 4. resp. 12. n. 14. & tom. 2. lib. 3. conf. 16. num. 1. Vnde Imperatores Romanos in quæplicitibus talibus partibus per immemorialis temporis curriculum regalia amisisse testatur Alexand. *conf.* 16. vol. 5. quæcit *Ferrer. conf.* 241. num. 3. quævis aliter, immemorialis tantum annorum spatio tantum prescribi asserit. *Socin. decif.* 1. num. 10. Vnde ius regale post prescribi tempore immemoriali, docuerunt Peregr. de *iur. p. lib.* 1. tit. 2. n. 6. Valas. de *iure emphyt.* quest. 8. num. 3. eleganter D. Barbof. in *primis* *foliis* ad l. *quæritur*, n. 30. ff. de *flumibus*, & ita ius imponendi, seu regendi gabellas prescribi tempore immemoriali, resoluunt Farin. in *praxi crimin.* p. 69. l. 1. n. 91. cum segg. quicquid aliter velit Cabel. *Lusit. decif.* 63. num. 2. decif. 109. p. 2.

Notatur ad hoc, quoddam consuetudo tanti temporis, cuius non extat memoria in contrarium, vim privilegij habet. *Decian. conf.* 85. num. 2. & conf. 114. n. 1. *Rimin. conf.* 28. num. 11. volum. 1. *decif.* *Astili.* *num.* 4. *Crauet. conf.* 259. vol. 1. *Menoch. conf.* 43. num. 4. *Alexand. conf.* 6. volum. 3. in *prim.* volum. 1. *conf.* 1. vol. 2. & conf. 78. n. 3. & 11. vol. 6. *Roland. conf.* 6. n. 40. volum. 2. & conf. 59. num. 17. & conf. 100. n. 10. vol. 4. *Balb. de prescript.* 2. p. 5. *prim.* 4. 6. num. 6. *Cabel. conf.* 108.

S V M M A R I V M.

- 1 Compendium huius text. referitur.
- 2 Clericus degradatur, & Curie seculari traditur in gravioribus, & enormibus delictis.
- 3 Clericus quando Curie seculari traditur, debet index Ecclesiasticus intercedere pro eo, quod non moriatur.
- 4 Condemnatio alicuius in perpetuum carcerem cum assignatione quatuor unciarum panis, & totidem aquae pro potu singulis diebus, est condemnatio ad ultimum supplicium.

CAP. Nouimus, XXVII.

Clericus degradatus tunc intelligitur traditus Curie seculari quando degradatur à indice Ecclesiastico praesente potestate seculari & post degradationem renuntiatur eidem facultati, ut in finem forum recipiat degradatum, pro quo tamen debet Ecclesia efficaciter intercedere, ut citra periculum mortis quoad ipsum sententia moderetur. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabab. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Mari. Socin. Viuian. in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 339. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 792. remissive Ximen. in concord. p. 1. & 2. referitur ab Anton. August. collect. 4. Decret. lib. 5. tit. 16. cap. 2.

Vel aliud flagitium graue, &c.] Notatur ad hoc, quod in gravioribus, & enormibus delictis clericus degradatur, & Curie seculari traditur, ut per Tiraq. de panis temper. causa 49. n. 36. & alios, quos citat Cened. ad Decretum collect. 7. n. 1. Quibus autem casibus huiusmodi degradatio, siue Curie seculari traditio fieri debeat, vide Conar. variar. lib. 2. c. 20. n. 7. Bellet. disquisit. cleric. part. 1. tit. de favore clericorum personali, §. 6. n. 10. & alios plures, quos refero ego ipse de officio, & potestate Episcop. p. 3. alleg. 110. à n. 11. Latè de degradatione verbali scilicet, & actuali tractant Menoch. de arbit. casu 415. Bellet. d. §. 10. ego ipse d. alleg. 110. à princ.

Pro quo debet tamen Ecclesia efficaciter intercedere &c.] Quando igitur traditur clericus, siue aliquis alius Curie seculari, debet index Ecclesiasticus intercedere pro eo, quod non moriatur, Abb. in cap. cum non ab homine, n. 26. de iudiciis. Bellet. d. §. 10. n. 2. Perez l. 3. glof. 1. pag. 90. colum. 2. in princ. & pag. 92. vers. sed est dubium, tit. 4. lib. 8. Ordin. vbi dicit quod nihilominus debet fieri relaxatio Curie seculari absque metu irregularitatis, quamvis enim per huiusmodi traditionem sequatur mors, vel mutilatio, illa non incurritur, Zerol. in praxi Episcop. p. 1. verbo haereticus, §. 12.

§. Pro illo.

Falsarius est includendus in perpetuum carcerem cum pane & aqua. Colligunt Doctor. in princ. text. citati.

In perpetuum carcerem, &c.] Notatur ad hoc, quod condemnatio alicuius in perpetuum carcerem cum assignatione quatuor unciarum panis, & totidem aquae pro potu singulis diebus est condemnatio ad ultimum supplicium, ita ut si condemnatus moriatur, censendus sit condemnans irregularis, ut per Fr. Emman. quest. Regul. tom. 2. q. 22. art. 5.

conf. 468. n. 61. Paul. Amil. de except. lib. 1. p. 1. except. 1. n. 50. Decian. conf. 11. n. 198. vol. 1. & conf. 44. n. 18. & conf. 51. n. 37. vol. 2. & conf. 36. num. 24. vol. 5. Rebuff. tom. 3. ad leges Gallie tit. de consuet. in praesent. n. 45. Burg. de Pace conf. 15. n. 12. Perez l. 6. glof. 1. col. 1. ad fin. tit. 13. l. 3. Ordin. Bellug. in speculo Princip. rub. 29. §. in benefic. n. 9. Anton. Cuch. instit. maiorum tit. 9. de consuetud. n. 145. Morl. in emporio iuris p. 1. tit. de iurisdict. omnium iudic. in praesent. n. 5. Fachin. conf. 26. n. 29. lib. 1. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glof. 35. n. 29. Fontanel. de pactis nupt. tom. 1. claus. 3. glof. 2. n. 28. Card. Tusch. lit. C. concl. 808. n. 1. & 2. Rot. decis. 11. ex n. 2. & decis. 614. n. 2. p. 2. recent. quod procedit etiam in referuatis Principi, Paris. conf. 28. n. 77. lib. 1. Rot. decis. 11. n. 2. p. 1. recent. & decis. 276. n. 3. post vol. 2. conf. Farin. Hinc ait Felin. in cap. cum nobis, de praescript. quod praesumptio refutans ex immemoriali consuetudine dicitur iuris & de iure, Ioan. Garc. de expensis c. 6. n. 20. & per hanc text. inquit Bald. in c. 1. n. 3. que sunt regalia, in visibus feudorum, consuetudinem hanc temporis longissimi, de cuius initio memoria in contrarium non existit, privilegio ex certa scientia à Principe concessio equiparari, idem docet glof. celebris verbo consuetudo in c. conquestus 9. q. 3. & alia verbo usque ad hoc tempus in c. fin. 18. q. 2. Nat. conf. 640. n. 34. lib. 3. Molin. de primog. lib. 2. c. 6. n. 3. quod intellige data capacitate illam inducentis, vel praescribentis, Abb. in c. nouit. n. 2. de iudiciis, & in cap. causam quæ. n. 3. de praescript. Felin. in cap. audientes n. 6. de praescript. Conar. lib. 1. variar. c. 17. n. 6. Menoch. lib. 2. illusorium c. 89. & fuit dictum in Craconien. iuris legendi 21. Maij 1627. coram Romano D. meo Coccino Decano, Peregr. de iure fisci lib. 6. tit. 8. n. 18. & seq.

7 Nam data capacitate consuetudo immemorialis habet vim tituli, ut per Nattam conf. 154. num. 6. l. 2. Ioseph. Ludovic. Persina decis. 107. n. 36. Gutier. d. q. 14. à n. 21. & q. 17. à n. 89. Camil. Borrel. conf. 3. à n. 2. i. centuria 1. Titulus enim praesumitur ex cursu temporis immemorialis, Menoch. de praesumpt. lib. 3. praesumpt. 13. n. 45. & conf. 90. n. 66. nam immemoriali consuetudine probata meliorem titulum de mundo, ut cum nostris loquar, quis habere dicitur, Rot. decis. 4. n. 2. de testib. in antiq. & decis. 717. n. 2. p. 1. diuersi. Bertrand. conf. 120. n. 3. vol. 2. Gozadin. conf. 8. n. 37. Pute. decis. 205. num. 2. & 3. lib. 1. Paris. conf. 111. n. 43. & conf. 27. n. 77. vol. 1. Hieron. Gabr. conf. 88. n. 17. lib. 1. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glof. 35. n. 4. & cursus temporis immemorialis vim privilegij obtinet, idem Menoch. d. praesumpt. 13. n. 43. & conf. 142. n. 13. Molin. de primog. lib. 2. num. 19. Malcard. de probat. concl. 1214. num. 48. Gutier. d. q. 14. n. 70. Et ideo quæ privilegia sunt acquisibilia acquiruntur pariter ex consuetudine, seu praescriptione immemoriali. Abb. in cap. cum contingat. n. 21. vbi Felin. sub n. 2. Decian. & alij, de foro comp. Peregr. de iure fisci, lib. 1. tit. 12. sub n. 61. Rodolph. de absoluta Principis potest. c. 1. n. 13. Hippol. Rimin. conf. 55. n. 6. tom. 1. Crau. conf. 137. n. 3. Card. Tusch. d. lit. C. concl. 806. n. 9. & concl. 819. à n. 1.

8 Item viduis, pupillis, &c.] Notatur ad hoc, quod ad Ecclesiam pertinet cognoscere de causis viduarum, orphanorum, & pauperum, ut per D. Barb. in l. 1. p. 1. n. 40. ff. solut. matrim.

9 In glof. Non erat ibi, non sit necesse titulum allegare. Notatur ad hoc, quod in praescriptione immemoriali allegatio tituli non est necessaria, ut per Conar. in reg. possessor. p. 2. §. 3. num. 6. col. 4. Soar. tom. 2. commun. opin. d. 7. tit. 5. n. 58. pag. 239. Menoch. d. praesumpt. 13. n. 26.

S V M M A R I V M.

- 1 Compendium huius text. refertur.
- 2 Possessio ius est.
- 3 Privilegium, vel beneficium concedentis ad intentionem recurrendum est.

CAP. Dilecto. XXVIII.

Honor. III.

1 Intendens recuperare possessionem rei si legitime impeditus ei currit tempus prescriptum, v.g. vnius anni, & Papa indulget vt lapsus anni ei non noceat, intelligitur hoc indultum secundum ius commune, id est, si in illo anno poterat legitime recuperare, quia ius alteri parti tollere non intendit. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Mari. Socin. Viu. in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 340. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 793. remissive Ximen. in concord. p. 1. & 2.

2 Indulgentiam perimere, &c. Notatur ad hoc, quod possessio ius est, vt per Conar. in reg. possessor. in initio, p. 2. n. 3. Gomez l. 45. Tauri. a. n. 17. cuius tamen contrarium, nempe quod possessio facti sit, & non iuris, tuentur, Petr. Gregor. synagm. iuris lib. 1. c. 15. num. 6. Vadon. declar. 32. a. princip. Conar. comment. iuris Civilis lib. 3. cap. 3. a. princip. Donel. lib. 5. cap. 6. §. si possidere, Gilchen. de prescript. p. 2. memb. 3. cap. 1. n. 19. Peregr. variar. lib. 3. n. 2. cum multis seqq. Intellige pro vt dixi ad c. 6. n. 4. de concess. prebende.

3 In gloss. Intentionis. Notatur ad hoc, quod recurrendum est ad intentionem concedentis privilegium, seu beneficium, vt per Tirac. in l. unquam, verbo libertis, n. 55. C. de renou. donat. & faciunt quæ ego ipse Axiom. 124. n. 4.

CAP. Cùm inter vos. XXIX.

1 Oblationis nomen est generale, & veniunt illius appellatione omnia quæ ad Ecclesiam perveniunt quocumque titulo vt sunt illa, quæ in festiuitate omnium Sanctorum portantur ad Ecclesiam, vel ad domum Sacerdotis intuitu defunctorum, & quæ de Altari suscipiuntur, & quæ ante crucem, & in Missa Trinitatis, & quæ pro desponsatis datur, & lampades cum oleo, & quæ offeruntur alicui capellæ, & quæ dantur nuntio destinato per Parochiam; item quæ dantur pro Missis mortuorum, & quæ pro septimis, & trigemis, & anniuersariis, & panes, & quæ infra hebdomadam offeruntur, & mortuorum indicia & similia; quare cui debetur pars tertia oblationum, debetur etiam tertia horum omnium. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Viu. in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 340. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 793. remissive Ximen. in concord. p. 1. & 2.

2 Probat hic text. oblationis nomine intelligi quicquid Deo, vel Ecclesiæ, eiusque ministris voluntarie exhibetur, de quo vide Mari. Socin. in tract. de oblat. libello 1. & Troyl. Maluat. simili tract. ferè per totum, Monet. de decimis, c. 2. n. 9. & c. 5. n. 2. afferit oblationes, quæ sunt ad sacrificium, subrogatas esse loco quarundam decimarum legis veteris, quas in horreis recondebatur, & separabat quisque de populo, vt comederet eas, cum iret in templum Hierusalem, accersitis in

vestibulo templi Sacerdotibus, & Leuitis ad comessandum Deuteron. 12. & 14. de quo etiam cap. his ita 13. & 14. De hac materia latè ego ipse in tract. de appellationibus iuris signis. appell. 172.

CAP. Ex parte. ij. XXX.

1 Itis mores vbi fit mentio intelligitur de temporibus quo fuit facta contestatio litis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Io. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Viu. in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 340. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 893. remissive Ximen. in concord. p. 1. & 2.

Hanc eandem concl. ex hoc text. deducunt Mari. de ordine iudic. p. 5. tit. & omnia sunt de iure iuris n. 64. Surd. de aliment. tit. 1. q. 8. m. 4. Cabot. L. de iuris 15. m. 1. o. p. 2. Aloyl. Ricc. in praxi seu Eccl. iuris de iuris 344. n. 1. quos refert, & sequitur patens meus in commentariis ad ordinationem Regum Leprosorum, lib. 3. tit. 2. o. §. 7. n. 3. addo Parlad. diff. 113. n. 4. licet enim non aliter quam per ceptum iudicium, & licet contestatam dici affirmat Lancel. de iuris, p. 3. c. 1. m. pref. n. 155. & ideo quando verbum, hic, proferatur a legibus, intelligitur post litem contestatam, Socin. in concord. lib. 2. Salgado de preiud. Regia, tom. 1. p. 2. c. 13. n. 44.

S V M M A R I V M.

- 1 Compendium huius text. refertur.
- 2 Canonica portio non soluitur Episcopo de rebus fabricæ.
- 3 Quarta Episcopalis non detrahatur de rebus parsonis.

CAP. Ex parte. iij. XXXI.

1 Legatus quando facit constitutionem vt mores lictorum tertia pars Episcopo soloatur, non intelligitur de his, quæ ad ornamenta Ecclesiæ, vel ad fabricam illi necessariam, vel ad luminaria, vel quæ per anniuersario septimo, trigesimo, ac vigesimo faciendis, nec de his, quæ specialiter sunt personis, vt Rectori Ecclesiæ; nisi fiat ratione Ecclesiæ, sed de dote pro vt est in iure communi. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Mari. Socin. Viu. in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 340. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 793. remissive Ximen. in concord. p. 1. & 2.

Vel ad fabricam, &c. Notatur ad hoc, quod dotalis fabricæ non soluitur Canonica portio Episcopo aut Ecclesiæ Parochiali, vt per Colm. in pragmat. sit. de elect. verbo fabrica, pag. 151. vers. Rota. Illustriss. Seraphino in vna Syraculana quæstione Stephan. Quarant. in summa Bullar. verbo quarta Episcopalis, vers. secunda difficultas, vbi citatur Roman. scopalis, vers. secunda difficultas, vbi citatur Roman. conf. 233. in princ. & Capyc. de iuris, c. 1. in qua quidem decisione idem Illustriss. Seraph. quærit an hoc casu debeat quarta, quando de portione non indiget restauratione, & si in hoc vers. responderet. Nam affirmatiuum temerè Host. Ioan. Andr. Anchar. in d. cap. elect. de testam. vbi Cuius existimat esse magis communem opinionem contrarium tamen tenuerunt Gossied. Card. Barbat. & ipse Couar. per text. in cap. nobis 2. quæst. 2. quæ respicit Ecclesiæ non indigenti restaurationem fabricam Ecclesiæ refectionem, & restaurationem fabricam hoc conflictu attendenda est forma legum: si enim testator vult statim, vel in singulos annos vel alio modo quid pro restauratione Ecclesiæ, quæ reparatur non

non indigeat, tunc servari poterit communis sententia: si vero legat pro refectione Ecclesie, quoties ea indigeat, tunc contraria sententia erit sequenda, & sub hoc articulo cadunt etiam reliqua pro lubuentione Ecclesie respectu luminarium, ornamentorum, & aliorum ad cultum divinum pertinentium, ex his namque non debetur quarta d. cap. final. si vero usus est indeterminatus, & non determinatus perpetuo cultui divino, tunc debetur quarta, text. in presenti, & in cap. requisitis, de testam.

Vel de his, quae personis specialis, &c. Notatur ad hoc, quod de relictis personis non detrahatur quarta Episcopalis, ut per Rot. in Syracusan quarta coram Illustrissimo Seraph. in prima difficultate, apud Stephan. Quamvis d. verbo quarta Episcopalis, vers. circa propositum.

S V M M A R I V M.

- 1 Compendium huius text. refertur.
- 2 Beneficij appellatione large sumpto vocabulo omnia comprehenduntur beneficia.
- 3 Vicarius Episcopi, cui facultas conferendi beneficia data est, potest etiam beneficia curata, & dignitates conferre.
- 4 Indultum conferendi beneficia alicui a Papa concessum, comprehendit omnia beneficia etiam curata, & dignitates.
- 5 Præbenda est beneficium Ecclesiasticum.

CAP. Tua nobis. XXXII.

- F**RUCTUS Beneficiorum primi anni quando Papa concedit ex iusta causa ad relevanda debita Episcopi, nomine beneficiorum veniunt etiam maiora beneficia, & præbendæ. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabari. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchor. Panorm. Mari. Socin. Viu. in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 339. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 794. remissive Ximen. in concord. p. 1. & 2.
- P**ræbendæ, & alia beneficia generalis beneficiorum nomine continentur. Notatur ad hoc, quod appellatione beneficij large sumpto vocabulo omnia comprehenduntur beneficia, tam maiora, quam minora, præbendæ, & dignitates, &c. gloss. in cap. si gratiosè, verbo beneficia, de rescriptis, & in c. 1. verbo beneficia, de rerum permut. lib. 6. Abb. in cap. postulasti, n. 2. Felin. n. 4. & Dec. num. 12. de rescriptis. Rebuff. in praxi tit. quid sit beneficium, num. 10. Medices de definit. part. 2. c. 16. num. 5. Sahagum in cap. ad aures, num. 3. de rescriptis, & in cap. fin. num. 20. de sequest. poss. optimè Nicol. Garc. de beneficiis, part. 1. cap. 6. num. 37. Card. Tusch. lib. B. conclus. 19. cum aliis per me citatis in tract. de appellat. verborum viris, que iuris signific. appell. 32. num. 1. Vnde Vicarius Episcopi, cui facultas conferendi beneficia data est, potest etiam Curata, & dignitates conferre, Cosmas in pragmat. Sanct. tit. de collat. verbo procuratorem, fol. 248. verso. Rebuff. d. tit. quid sit beneficium, num. 11. & in forma Vicariatus, n. 111. Sbroz. de officio Vicarij, lib. 2. quest. 71. & seqq. Cardin. Tusch. d. conclus. 58. num. 2. Gonzal. ad reg. 8. Cancellariae gloss. 6. num. 25. Azor. institut. moral. part. 2. lib. 3. cap. 44. quest. 7. & 8. plures per Garc. d. cap. 6. num. 40. Vnde etiam indultum, seu facultas conferendi beneficia alicui a Papa concessa, comprehendit omnia beneficia, etiam curata, & dignitates, cap. dudum, de præbendis in 6. & ibi gloss. verbo beneficia, Gonzal. d. gloss. 6. n. 24. Card. Tusch. d. conclus. 59.

n. 2. Garc. d. c. 6. n. 41. vbi n. 44. refert aliquos contrarium tenentes, quos ibi reprobatur.

Ex verbis text. supra relatis iam colligitur præbendam esse beneficium Ecclesiasticum, idem probat text. in cap. dilecto, vers. præterea, de præbend. vbi Innocent. Abbas & communiter scribentes, idem Abb. n. 4. Dec. n. 6. & 7. in cap. maioribus, illo tit. de præb. idem Dec. in cap. cum M. num. 11. de constitut. & in cap. ex literis, de probat. Prob. in rubr. de præbend. lib. 6. num. 6. Cardin. in Clement. ult. eod. tit. a n. 10. S. Antonin. p. 3. tit. 1. cap. 1. §. 1. Selua de benefic. part. 1. q. 2. n. 11. Callad. decis. 11. de præbend. Rot. decis. 8. de concess. præbend. alias 247. Gom. de expect. n. 32. Gig. de pension. q. 11. n. 3. dicit communem Felin. in c. cum accessissent, num. 13. de constitut. latè Sebast. Casar. de Ecclesiastica hierarch. p. 3. disp. 12. s. ult. n. 39. Sed obstat maxime text. in cap. penult. de Magist. vbi præbenda laico confertur, tradit gloss. recepta verbo receperunt in dict. cap. cum M. Gig. a n. 7. constat verò beneficium Ecclesiasticum non esse laico conferendum, cap. 2. de institut. aduertit Selu. vbi supra q. 1. n. 4. & Gom. d. loco n. 89.

Pro resolutione igitur prædictæ difficultatis præmittendum est præbendam dupliciter accipi posse, vel enim sumitur pro iure spirituali recipiendi fructus ratione officij spiritualis, vel sumitur pro significat fructus, qui præbentur ratione prædicti officij, vel pro significat illud ex quo fructus perfoluuntur, de qua agit text. in d. cap. ex literis, ut decima, quæ aliquando pro iure decimandi capitur, de qua text. in cap. quarta, de præscriptionib. Aliquando verò sumitur pro fructibus ipsis temporalibus, qui ratione decimarum perfoluuntur, de qua agit text. in cap. pervenit, 1. quest. 3. & in c. 1. cap. ultim. §. quod autem 16. q. 1. & in c. 2. §. sanè, de decimis, lib. 6. Priori modo præbenda sumpta, siue canonicatui coniuncta sit, siue absque eo separata consideretur, est quidem beneficium Ecclesiasticum, minimè verò si secundo modo accipiat, patet si expendatur, priori modo sumptam esse ius spiritualibus annexum, & habere omnia, quæ in definitione beneficij requiruntur; contra verò si secundo modo sumatur, aduertit eleganter Innoc. in d. cap. maioribus, in princip. quicquid gloss. d. verbo receperunt, & Dec. dictis locis, contradicant, sequitur Callad. d. decis. 17. & Gom. d. num. 32. Ex quibus iam colliges concordiam ad hunc text. cum text. in dict. cap. penult. ut scilicet text. in presenti, intelligatur de præbenda priori modo accepta, propterea est ius consistens in receptione fructuum ratione officij spiritualis, text. in dict. cap. penult. agat de præbenda propterea importat fructus ipsos temporales, qui ratione prædicti officij perfoluuntur, vnde nihil mirum si laico ibi possit assignari, propter legendi ministerium, de quo ibi, idque patet ex verbis ipsius text. ibi, non quod propter hoc efficiatur Canonicus, sed tandiu, &c. quibus verbis insinuat Pontifex solum dari laico Magistro fructus ipsos, non verò ius illud, quo aliis recipiuntur ratione officij spiritualis: sic aliàs decima pro modo accepta beneficium Ecclesiasticum appellatur, non verò si secundo modo consideretur, & sic illo modo nequaquam, isto verò rectè laico assignari potest ex dispensatione ob prohibitionem text. in cap. 1. 16. q. 7. & in c. 3. de privileg. & in cap. prohibemus, & in cap. quomodo, de decimis, aduertit in specie Couar. variar. lib. 1. c. 17. num. 5.

SUMMARIUM.

- 1 Compendium huius text. refertur.
- 2 Declaratur Concil. Trid. sess. 23. de reform. c. 15.
- 3 Collegiata insignis qua dicatur.

CAP. Transmissæ. XXXIII. & vlt.

Gregor. IX.

1 **V**erbum, *moderationis*, quando ponitur in literis, non potest multiplicare numerum, sed minuire. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anch. Panorm. Mari. Socin. Vin. in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 340. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 791. remissive Ximen. in concord. p. 1. & 2.

2 *Ut Canonorum, & præbendarum numerum, &c.* Hæc ex noua dispositione Concil. Trid. sess. 24. de reform. c. 15. in Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis insignibus, ubi frequentes, adeoque tenues sunt præbende simul cum distributionibus quotidianis, ut sustinendo decenti Canonorum gradui pro loci, & personarum qualitate non sufficiant, licet Episcopis cum consensu Capituli, vel aliquot simplicia beneficia, non tamen regularia, iis vnire, vel, si hac ratione prouideri non possit, aliquibus ex iis suppressis, cum patronorum consensu, si de iure patronatus laicorum sint, quarum fructus & proventus reliquarum præbendarum distributionibus quotidianis applicentur, eas ad pauciores numerum reducere, ita tamen ut tot supersint, quæ Diuino cultui celebrando, ac dignitati Ecclesiæ commodè valeant respondere; pro cuius decreti declaratione consule Zerol. in prax. Episcop. p. 1. verbo beneficia, §. 1. vers. 11. Gonzalad. reg. 8. Cancel. gloss. 37. n. 25. Aloyf. Ricc. in praxi fori Ecclesiast. decis. 488. in 1. edit. & resol. 379. n. 4. in 2. edit. Steph. Gratian. discept. forens. c. 278. n. 34. Monet. de distribut. quotid. p. 1. §. 5. n. 26. ubi refert Sacram Congregat. Concilij censuisse quod si Ecclesiæ non sunt Cathedralæ, aut Collegiata insignes, non habeat locum decretum huiusmodi, nec possit Episcopus, aut Vicarius Apostolicus extinguere præbendas, ut angeat distributiones, etiam ad augmentum cultus diuini. Quæ autem dicatur Collegiata insignis non satis constat apud Doctores, nam D. Ludovic. Centoflorensis in Sacra Rituum Congregatione pro Collegiata Ecclesia S. Pauli oppidi Cinitatis nouæ Firmæ diocesis obtinuit illam dici insignem, eo quod oppidum, in quo sita est, insigne reddat numerus quatuor mille habitatorum, hoc est, focularium octingentorum viginti, quatuor Regularium, & vnum sanctimonialium Monasteria ibi existentia, copia peritorum, & nobilium, in quibus qualitatibus decernendis multum iudicis arbitrio esse deferendum attestantur gloss. verbo copia, in cap. statum, de rescript. lib. 6. Lap. Specul. Tiraq. & alij apud Menoch. de arbit. casu 158. n. 4. & in puncto oppidum Fontejæ Toletanæ diocesis esse insignem, quia habebat octingentos municipales, consuluit Navar. sub hoc tit. conf. 1. refert D. Ioan. Anton. Mallobr. in sua praxi habendi concursus, præl. 2. dub. 2. & in tract. de Synodo Episcopi, cap. 4. dub. 14. n. 9. nouissime idem D. Ludovicus supplicauit Sacram Rituum Congregat. ut dignaretur declarare primò an Canonici Ecclesiarum Collegiatarum insignium debeant præcedere in Synodo Canonice Ecclesiarum non insignium? secundò an debeant adhuc præcedere si Ecclesia Collegiata non insignis sit

antiquior in erectione? Tertiò quid si erectio Collegiata insignis facta fuerit sine alicuius præbendi Sacra Rituum Congregat. ad primum responsum Canonicos Ecclesiarum Collegiatarum insignium præbendos esse in synodo, ac processibus Canonice Ecclesiarum Collegiatarum non insignium. Ad secundum itidem præbendos esse, etiam si Ecclesia Collegiata non insignis sit antiquior in erectione. Alterum idem procedere, etiam si erectio Collegiatarum insignis facta fuerit cum clausula, *sive alicuius præbendi*, cum eo ipso quod Ecclesia est effecta insignis, gaudeat privilegijs Ecclesiarum insignium; et nouissime Ioan. Anton. Mallobr. in sua praxi habendi concursus, præl. 2. dub. 3. secundum Romanam supposit.

De Regulis iuris.

TIT. XL.

SUPER hanc rubr. scriptura Zabar. Ioan. Andr. Anan. Butr. Anch. Panorm. Ioan. de Londis in hunc sanctorum Canon. fol. 185. Martin. Meunier in epitome Decret. fol. 209. vers. 1. de Ratenna in compend. iuris Canon. Goffred. & Hübner summ. huius tit. Alex. Cassan. & Anasth. German. in praxi iuris ad quinque libros Decret. sub hoc titulo.

CAP. Omnis res. I. Chrysol.

Omnis res per quascumque causas nascitur, et eadem dissoluitur, Narbona de appellat. ad Episcopum. p. 1. n. 95. Valac. conf. 130. n. 19. epist. de Axiom. iuris vsus reg. Axiom. 199. n. 8. Unde ex sollemnitate requiritur in renouatione actus, quæ in consecutione ipsius, Duen. reg. 187. vers. 18. Cald. Perce de potestate elig. c. 7. n. 13. ego ipse iuratus de locis canonicis argument. iuris loco 26. n. 11.

CAP. Estote. II.

Dubia in meliorem partem sunt interpretanda Aldret. de Religiosa disciplina turbata, lib. 2. c. 2. n. 23. Franc. Molin. de ritu mpt. lib. 1. comp. 17. n. 2. Aloyf. Ricc. in collect. decis. p. 1. collect. 220. ubi expliciter exemplificat Farin. in praxi crimin. p. 2. n. 34. n. 27. ubi limitat cum alijs citatis per me in tract. de Axiomat. iuris vsus reg. Axiom. 78. n. 1. Et in dubio nignior interpretatio est facienda, Thom. de Thoma in florib. legum reg. 154. ac tunc pars eligenda Sacra censur. lib. 1. c. 16. n. 38. casu 1. & lib. 6. c. 2. m. 16. Sanchez de Matrim. lib. 2. disp. 4. n. 9. Flores de Menar. lib. 1. c. 9. n. 18. & citati plures alios ad c. iouenit, n. 1. de fonsalib. & Axiom. 77. n. 2. Eleganter materiam declarat Ioan. Sanctius in selectis, & prætic. disp. 4. n. 4. per tot. & præcipue n. 11. ubi ita ait: Respondeamus tamen locum habere regulam prædictam (scilicet quod in dubijs tunc pars est eligenda) quando quis dubitat practicè num sibi liceat hic, & nunc operari, vel non operari, tunc enim pars securior est eligenda, dum non deponitur dubium practicum, ut si quis dubitet practicè an hic & nunc teneatur ieiunare, quænetur sanè donec illud dubium non deponatur, quæ aliàs actus fieret cum conscientia practice dubijs, & tunc non est consilium sequi partem tutiorem sed præceptum. Syluest. verbo dubium, quest. 2. n. 4. Novit.

Natur. in cap. si quis autem, de panis. distinct. 7. n. 42. Cordub. lib. 2. questionarij 9. 3. prop. 3. Sanch. lib. 2. de matrim. disp. 4. n. 9. Hinc qui dubitaret practicè an licitè accederet, vel non ad Eucharistiam, quia dubius est num biberit, vel ediderit, post mediam noctem, tenebatur non accedere, & sequi partem tutiorem (tutior autem pars dicitur, non quia contraria pars esset etiam tuta; & ista tutior, sed idem est dicere quod in dubijs eligenda sit pars tutior, atque dicere quòd sit eligenda pars tuta & secuta) in qua nullum reperitur peccatum cum dubitet de accessu, num sibi liceat hoc, & nunc, vel non. Si verò dubium practicum deponat, non tenebatur non accedere, immò nec sub consilio illa pars, quæ dicitur non esse accedendum, erit sequenda; cum ex vna parte accedens nullum peccatum committat, & ex alia non accedens priuatur gratia sacramentali. Consilium autem sequendum relicto contrario maius bonum conciliare debet illud in sequenti. Unde tunc accedere erit tutior pars, & minus tuta abstinere, cum tutior pars illa dicatur, cuius sequela nullam generat culpam, & plura, maiora quàm pars contraria, adducit bona. Hactenus Ioannes Sanctius.

Et hanc regulam ex consilio esse intelligendam quando sunt duæ opiniones probabiles, & altera minus tuta, cum tunc solum sit consilium sequi partem tutiorem, tenent D. Anton. p. 1. tit. 3. c. 10. §. 2. c. concl. 7. vers. pro cuius enodatione, Angel. verbo opinio, n. 2. Sylvest. eod. verbo. q. 1. in fin. Nau. in cap. consideret in princ. dist. 5. n. 38. Henrican. sum. lib. 4. c. 3. §. 4. in fin. Gutier. canon. lib. 1. c. 3. n. 4. Sanch. d. disp. 4. n. 9.

CAP. Qui scandalizauerit. III.

DE scandali diffinitione, diuisione, eiusque materia vide D. Thom. 2. 2. q. 43. D. Anton. p. 3. tit. 7. c. 4. à princ. Doctores in c. 2. de prescript. vbi Panorm. n. 8. Felin. à n. 2. Con. in reg. peccatum. p. 1. in initio à n. 3. Nau. in man. c. 6. à n. 19. & c. 1. 4. n. 28. & in c. confideret. 3. animaduerte, à princ. dist. 5. Iacob. de Grassis in aureis decis. p. 1. lib. 2. c. 68. Flamin. de resignat. benef. l. 5. q. 3. m. 66. cum seq. Azor. instit. moral. p. 2. l. 12. c. 16. Farin. conf. 30. n. 2. vbi addit Albertin. in tract. de secreto, m. 2. 6. cum seq. Sanch. in precepta Decalogi, tom. 1. lib. 1. c. 6. Illustriss. D. meum Rodericum à Cunha in Comment. ad c. licet 4. dist. 35. Sayr. in Clau. Regia, lib. 7. c. 6. Paul. Layman. in Theologia moral. lib. 2. tract. 3. c. 13.

Regula hæc est intelligenda de triplici veritate, videlicet vitæ, iustitiæ, & doctrinæ, vt per Bonacof. commun. crimin. p. 2. verbo Canon. fol. 8. Sed intelligendam esse de veritate, seu bonitate vitæ, non autem de veritate doctrinæ, & iustitiæ, quæ aliquando omittuntur propter scandalum, asserit Natan. commento 3. de Regularibus, n. 35.

Notatur ad hoc quòd ad scandala vitanda multa sunt concedenda, quæ aliàs non concederentur, vt per Menoch. conf. 51. n. 44. Rebuff. de privilegijs schol. prim. l. 1. c. 2. Lancellor. de attent. p. 2. c. 4. ampl. 21. Flamin. d. q. 3. n. 166.

CAP. Quòd non est. IV.

PLura de necessitate cumulat Tiraq. de retract. lig. §. 26. gloss. 1. n. 20. cum seq. Et necessitatis diuisionem vide apud Menoch. de arbit. casu 182. à n. 19.

Notatur hic text. ad hoc quòd necessitas facit licitum, quod non est licitum in lege, vt per Tiraquel. de panis temper. causa 33. n. 3. Cenall. communium contr.

commun. q. fin. num. 6. tom. 4. Cardoso in praxi iudicum, verbo necessitas, num. 1. & alios citatos per me in tract. Axiom. iuris vsufreq. Axiom. 157. n. 2. Nam necessitas legi non subiacet, Gaill. l. 1. obseruat. 102. n. 8. Plac. de delictis, l. 1. c. 28. n. 3. Surd. decis. 86. n. 8. Matienço l. 1. gloss. 2. l. 1. tit. 1. c. lib. 5. noua recop. Munoz. de Escobar. de ratiocin. administ. c. 1. 4. à n. 10. Cenall. d. q. fin. n. 50. Sanch. de matrim. lib. 3. disp. 10. num. 27. Aloyf. Ricc. in praxi rerum fori Eccles. decis. 711. Ego ipse d. Axiom. 157. num. 1.

Notatur etiam ad hoc quòd ex necessitatis causa potest mutari aliquid de forma assignata, vt per Gonzal. ad reg. 3. Cancel. gloss. 60. n. 45.

CAP. Quòd latenter. V.

NOtatur ad hoc quòd suspectum est, quod clam & secreto fit, vt per Tiraq. de retract. tit. 2. in prefat. n. 13. Brunor. à Sole in locis communibus, verbo factum 8. Et occultè actum faciens generalem contra se habet præsumptionem, iuxta Christi Domini auctoritatem Ioan. 3. qui malè agit odit lucem, refertur supra in cap. consilium, de officio deleg. & in c. vnic. versic. porro, vs Ecclesiast. benefic. cum similibus, de quibus Tiraq. de panis temper. c. 1. num. 11. Menoch. de præsumpt. lib. 4. pref. 12. n. 7. Mascarl. de probat. concl. 815. n. 33. Surd. conf. 132. n. 4. Sicut è contratio ea, quæ in conspectu aliorum, & palam fiunt, sunt ab omni sinistra suspitione aliena, c. non existimo, vers. & multum refert ff. de administ. tutor. l. cum ipse tutor, §. fuit questum, & ibi Rip. ff. de contrah. empt. Menoch. de arbit. lib. 2. cent. 3. casu 244. à princ.

CAP. Desleat. VI.

NOtatur ad hoc quòd reus omnium factus est, qui mortaliter peccauit transgrediendo vnicum præceptum, vt per Tiraq. de iudicio in rebus exiguis, vers. 57. pag. 93. Sayr. in clau. Regia, lib. 2. c. 7. num. 2. Et omnis virtus detrimentum patitur ab vno vitio, Cosm. in pragmatic. sanct. tit. de collar. verbo virtutum, pag. 188.

CAP. Quamvis. VII.

Collige ex text. quòd pastor tenetur inquirere, & habere curam de ouibus suis, vt per Cosm. in pragmatic. sanct. in proem. verbo non agnoscunt, pag. 34. verso. Auil. ad c. 1. Prætorum, n. 10. fol. 61. verso. Nam improprie Episcopus siue alius quivis Prælati dicitur pastor, sicut & ones rectè appellantur subditi, Ioan. 10. & 21. non secundum illam longè aliam significationem, qua filij Iacob ad Pharaonem dixerunt, Pastores sumus, quia per famulos dacebant gregem, & fecti, lanæque fruebantur, sed potius officio, & cura, quam bonus pastor per se ipsum, non vt mercenarius debet exhibere, vt verbum, pascere, sonat, id est, per præta Scripturæ gregem deducere, eiusque fontibus recreare, atque oleo scabiei inungere, docendo verbo, bonorum operum exemplo, vt colligitur ex Concil. Trid. sess. 6. de reformat. c. 1. & sess. 23. etiam de reformat. c. 1. & alijs per me adductis de offic. & potest. Episc. p. 1.

Vnde debet Pastor vigilare, & non dormire super custodiam gregis, vt habetur in Psal. 120. Ecce non dormitabit, neque dormiet, qui custodit Israël, latratu enim canum, id est, Prædicatorum, & baculo Pastorum accendi sunt lupi, vt habet Ilai. c. 5. refert Illustr. D. meus Roderic. à Cunha in comment. ad cap. oportet, 23. num. 2. dist. 81.

CAP.

Probat hic text. pro rebus spiritualibus homagium, seu iuramentum illicitum esse prestare, quod tanquam simoniacum reprobatur in *cap. ex diligenti* 17. de *simonia*, intellige non quidem iuramento cuiuscunque fidelitatis, sed illius tantum, quo quis tanquam vassallus tenetur suas operas alteri, velut domino suo, prestare, cui ex vi predicti iuramenti manet obligatus ad predictas operas, quoties oportuerit, exhibendas, *cap. de forma, versic. sed quia* 22. q. 5. Id enim importat homagium, de quo in *presenti text.* & in *d. cap. ex diligenti*, iuncta gloss. ubi iura similia citat, *verbo hominque*, in *Clem. pastoralis*, de *re iudic.* optimè Abb. in *d. cap. ex diligenti*, n. 4. Guid. Papæ decis. 39. cum seq. Callan. in *consuet. Burgund. rub. 3. §. 3. gloss. 2.* Soar. de

Relig. lib. 1. de iurament. c. 13. n. 24. ubi tractatur quid sit homagium, & an per illud iuramentum inducantur bñs, non verò Ecclesiasticis Prelatis debeatur, *cap. ubi subiectus*, ibi; *sciens se esse Sacerdotes*, non dominos, & ibi; *neque ut dominantes in cleris*, 95. dist. rectè sit opor-
tuit velut manus indebiti obsequij nequeat pro beneficiis sine simonia prestari, in *cap. cum esset de iuramentis* secus de iuramento fidelitatis clericorum ad suos Pra-
latos dicendum est, quod ad solam obedientiam tanquam patribus, & pastoribus debitam obsequij optimè Abb. d. n. 4. Non obstat *cap. grauen* 15. q. 1. de *excessib. pralat.* ubi clerici fidem prestiti homin-
ac debitam reuerentiam suo Episcopo denegare grauius puniuntur, sic plane significans licet esse clericis homagium prestare Prelatis Ecclesiasticis. Respondetur enim cum gloss. ibi, communiter ac-
cepta, *verbo homagij*, & Abb. d. n. 4. text. proceditur ad homagio late sumpto pro ut fidelitatem, & obedi-
entiam Episcopis debitam importa.

F I N I S.

INDEX